

20/X 1875

XLVII C 22

ГОРСКИИ ВІЕНАЦЪ

ИСТОРИЧЕСКО СОБЫТІЕ

ПРИ

СВРШЕТКУ XVII. ВІКА **БИБЛИОТЕКА**

СОЧИНЕНІЕ

12641

П. П. Н.

ВЛАДЫКЕ ЦРНОГОРСКОГА.

ТОЧНО ПРЕШТАМПАО

БРЕМНЯ ОБРАД. КАРАѢИЪ.

III. ИЗДАИЪ.

МАТИЦА СРБСКА

У БЕОГРАДУ,

У ШТАМПАРИИ НИКОЛЕ СТЕФАНОВИѢА.

1867.

۱ - ۳۰

1121

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦА

12641

Служба за заштиту и очување културног наслеђа Републике Србије

XIV C 22

Н. С. Каменор. у Београду

Данила Владку црногорски

Р. С. р. III 318.1 Р. III 152

ГОРСКІЙ ВІЕНАЦЪ

ИСТОРИЧЕСКО СОБЫТІЕ

ПРИ

СВРШЕТКУ XVII. ВІКА.

СОЧИНЕНІЕ

П. П. Н.

ВЛАДЫКЕ ЦРНОГОРСКОГА.

ТОЧНО ПРЕШТАМПАО

ЄРЕМИЯ ОБРАД. КАРАЧИЊЪ.

III. ИЗДАШЪ.

667.

У БЕОГРАДУ,

У ШТАМПАРІИ НИКОЛЕ СТЕФАНОВИЊА.

1867.

ПОСВЕТА,

Прагу отца Србіе.

Нек' се овай віекъ горди надъ свіема вѣковима!
Онъ ће Ера бити страшна людскіема колѣнима —
Унь се осамъ близанацахъ у єданъ махъ изнѣхаше,
Изъ колевке Беллонне и на земљи показаше:
Наполеонъ, Карло, Блѣхеръ, кнезь Велингтонъ и
Суворовъ,
Караџорѣ бычъ тириахъ и Шварценбергъ и
Кутузовъ,
Ареи є, страва земна, славомъ бойномъ нѣхъ опіо,
И землю имъ за поприште, да се боре, назначіо —
Изъ грмена великога лафу изаћ' трудно ніе;
У великимъ народима Генію се гнѣздо віе —
Овде му є по готову матеріаль къ славномъ дѣлу
И тріумфа дичный вѣнацъ, да му краси главу смѣлу —
Ал' херою *Тополскоме* — Караџорѣу безсмертноме
Све препоне на путь бѣху къ цылю доспѣ ве-
ликоме:

Дуже народъ — крсти землю — а варварске ланце
сруши!

Изъ мртвѣхъ Срба дозва — дуну животь Србской
души;

Ево тайна безсмртника: — даде Србу сталне груди!
Одъ витежства одвикнута у нѣм' лафска срца
буди!

Фараона источнога предъ *Ћорѣмъ* се мрзну силе,
Ћорѣмъ су се Србске мишце са витежествомъ
опоиле!

Одъ *Ћорѣ* се Стамболъ тресе, крвожеднѣй отаць
куге!

Сабльомъ му се Турцы куну, клетве у нѣхъ нема
друге!

Да! витеза сустолице трагическѣй конаць прати!
Твоѣй глави бы суѣено за вѣнаць се свой прода-
ти...!!!

Поколѣня дѣла суде, што є чіє, даю свѣма —
На Борисе — Вукашине — обшта грми анатема —
Гадно име Пизоново не смѣ калят' мѣседословъ,
За Егиста управъ сличи громъ небесный, судъ
Орестовъ. —

.
.
.
.
.

Надъ свѣтлимъ твоимъ гробомъ злоба грдна блюва
тмуше,

Ал' небесну силну зраку што ѣ угасит' твое
душе? —

Плачне, грдне помрчине, могу д' оне свѣтлость
крити?

Свѣтлости се оне крію, оне ѣ є разпалити —

Пламя ѣ вѣчно животворный блистат' Србу твое
зублѣ,

Све ѣ саяніи и чудесніи у вѣкове быват' дублѣ. —

.
.
.
.
.

Зна Душана родит' Србка....зна дойти Обилиѣ —
Ал' херое ка Пожарске....дивотнике....и племиѣ,

Л И Ц А.

Владыка Данило.
Игуманъ Стефанъ.
Янко Бурашковићъ, Сердаръ.
Радоня, „
Вукота, „
Иванъ Петровићъ, „
Кнезъ Раде, братъ Владыке Данила.
„ Байко.
„ Роганъ.
„ Янко.
„ Никола.
Войвода Драшко.
„ Милія.
„ Станко (Люб.)
„ Батрићъ.
Томашъ Мартновићъ.
Обрадъ.
Вукъ Раслабчевићъ.
Вукота Мрвалъвићъ.
Вукъ Томановићъ.
Мнозина.
Богданъ Бурашковићъ.
Вукъ Мићуновићъ.
Вукъ Мандушићъ.
Вукъ Лъшевестунаць.
Попъ Мићо.
Сестра Батрићева.
Хаџи-Али Медовићъ, кадія.
Скендеръ-Ага.
Мустай-Кадія.
Арсланъ-Ага Мухадиновићъ.
Фератъ-Зачпръ, Кавазбаша.
Рицаль-Османъ.
Єдна баба.

А П И Е

Св. Синодъ, 1812 г.

Владимиръ Давидъ

Иванъ Стефанъ

Нико Давидовичъ, Св. Синодъ

Радонъ

Вукотъ

Иванъ Петровичъ

Князь Радъ, братъ Вадимъ Давидъ

Вайко

Роландъ

Вико

Никола

Войвода Давидъ

Матвй

Станко (Юд.)

Батрица

Томашъ Матвйевичъ

Освѣда

Вукъ Павловичъ

Вукотъ Матвйевичъ

Вукъ Томашевичъ

Мезина

Борданъ Давидовичъ

Вукъ Матвйевичъ

Вукъ Матвйевичъ

Вукъ Матвйевичъ

Понтъ Мано

Св. Синодъ, Батрица

Хри-Али Медовникъ, Кадикъ

Св. Синодъ-Али

Мустай-Кадикъ

Архангелъ Матвйевичъ

Феритъ Звиръ, Кавказъ

Рингалъ-Оманъ

Единъ дава

Скупштина у очи троштина дне на Ловћену; глухо
доба ноћи, свако спава.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО (самъ собомъ).

Вићи врага су седамъ бинишахъ!
Су два мача, а су двіе круне,
Праунука Туркова съ кораномъ!
За нымъ ята проклетога кота!
Да опусте земљу свуголику,
Ка' скакаваць што поля опусти!
Францускога да не бы бріега,
Аравійско море све потоци —
Санъ паклений окруни Османа! —
Дарова му луну ка' ябуку. —
Злога госта, — Европи, Оркана! —
Византія сада ніе друго,
Но прфія младе Теодоре; —
Звїезда е црне судбе надъ ньомъ! —
Палеологъ позива Мурата,
Да закопа Грке са Србима;
Свою мисли Бранковићъ съ Гертукомъ!
Мухамеде то е за Гертуку! —
Сѣмъ Азіе ње имъ е гнїездо!
Вражѣ племе позоба народе,
Данъ и народъ, како љуку тица: —

Муратъ Србску, а Баязитъ Босну,
 Муратъ Епиръ, а Мухамедъ Грчку,
 Два Селима Ципаръ и Африку,
 Свакій нешто, не остаде ништа!
 Страшило є слушат' што се ради!
 Малень свіетъ за адова жвала!
 Ни наєст' га, камоли преєсти, —
 Янко брани Владислава мртва!
 Што га брани, кадъ га не одбрани? —
 Скендербегъ є ерца Обилића,
 Ал' умріє тужнимъ изгнанникомъ. —
 А я што љу? — Али са киме љу?
 Мало рукахъ, малена и снага,
 Єдна сламка међу вихорове. —
 Сиракъ тужный безъ ниѣе никога,
 Мое племе сномъ мртвіємъ слава —
 Суза моя нема родителя —
 Нада мномъ є небо затворено.
 Не прима ми плача, ни молитве —
 У адъ ми се свіетъ претворио,
 А сви люди паклени духови. —
 Црный дане, а црна судбино!
 О кукавно Србство угашено!
 Зла надживѣхъ твоя сваколика,
 А съ найгоримъ хођу да се боримъ —
 Да! кадъ главу раздробишь тіелу,
 У мученю издишу членови; —
 Куго людска, да те Богъ убіє!
 Али ти є мало по свіета.
 Те си своіомъ злошћу отровала?
 Но си отровъ адске свое душе
 И на овай каменъ изблювала!

Мала ли є жертва сва Србія,
 Одъ Дунава до мора синѣга?
 На тронъ сѣдишь неправо узетый! —
 Поносишь се скиптромъ крвавіемъ!
 Хулишь Бога съ светога олтара!
 Мунаръ дуби на крсть раздроблѣный;
 Али сѣнку што му ше тровати!
 Те є у збѣгъ собомъ уніеше
 Међу горе за вѣчну утѣху,
 И за споменъ рода юначкога;
 Већ є у крвь она прекупата
 Сто пут' твою, а стотину нашу!
 Виђи посла цара опакога!
 Кога ѣаво о свачему учи:
 „Црну Гору покорит' не могу,
 „Ма, никако да є са свимъ моя;
 „Съ нѣима треба овако радити“ —
 Па имъ поче демонскій мессія
 Лажне вѣре пружат' посластице —
 Богъ васъ клео, погани изроди!
 Што ѣе Турска вѣра међу нама?
 Куда ѣете съ кетвомъ праѣедовскомъ? —
 Су чимъ ѣете изаћ' предъ Милоша,
 И предъ друге Србске витезове,
 Кои живе докленъ сунца гріе?
 Кадъ данашню премислимъ віеђу,
 Разнале ме ужаса гламови —
 Изклати се браћа међу собомъ!
 А крвници яки и опаки,
 Затріеѣе сѣме у одиву. —
 Грдный дане, да те Богъ убіе,
 Кои си ме дао на свіету!

Часъ проклиньмъ ланьскій по сто путахъ,
 У кои ме Турцы не смакоше,
 Да не варамъ народнѣ надапѣ. —

*Вукъ Микуновићъ лежи близу владыке, притаіо се
 као да спава, али све чує дивно.*

ВУКЪ МИКУНОВИЋЪ.

Не, владыко, ако Бога знадешъ!

Каква те е спопала несрећа,

Те 'но кукашъ као кукавица,

И топишъ се у Србске несреће? —

Да ли ово светкованѣ ніе,

На кому си сабра' Црногорце,

Да чистимо землю одъ некрсти? —

И безъ тога ово намъ е слава,

На кою се врстни момцы куне,

Способности свое да кушаю,

Силу мишце и брзину ногахъ.

Стріелянѣмъ да се надмашаю,

И сѣченѣмъ у обкладу плећахъ;

Да слушаю Божю летурфію,

И да воде коло око цркве,

Да витештвомъ прса набрецаю —

То е тамянѣ светый юнацыма,

То гвоздена срца у момцыма —

Тури такве разговоре црне!

Люди трпе, а жене наричу! —

Нема посла у плаха главара —

Ты ніеси саморана глава:

Видишъ ове петъ стотин' момчади!

Кое чудо снаге и лакоће

У ныхъ данасъ овѣ видіесмо?

Виђаше ли како стріеляю?
 Ка' се града вѣшто изиграше?
 Како хитро грабляху капице?
 Текъ што вучадъ за майкомъ помиле,
 Играюћ' се страшне зубе свое
 Већъ умію подъ грломъ острити;
 Текъ соколу прво перѣ никне,
 Онъ не може више мировати,
 Него свое размеће гніздо
 Грабећ' сламку одну и по одну,
 Съ нѣомъ путь неба бѣжи ціочући —
 Све е ово некаква наука; —
 Безъ момчади ове, те су овђе,
 Шестъ путахъ е іошъ ов'лико дома,
 Нѣина сила, то е твоя сила;
 Докле Турцы све нѣихъ савладаю,
 Многе ће се буле одрнити;
 Борби нашої края б'йти неће
 До истраге Турске али наше —
 Нада нема право ни у кога,
 До у Бога и у свое руке;
 Наданѣ се наше закопало
 На Косово у одну гробницу —
 У добру е лако добро бити! —
 На муцы се познаю юнаци. —

*Изніели су крсте сз Ловћена на врхз црквине, па су
 по врху свли, гађаю пушкама и брое колика пута
 коя одекне.*

СЕРДАРЪ ЯВКО БУРАШКОВИЋЪ.

Чудне пушке, валя мушку главу!
 Свака наша шестъ путахъ одекне,

А Цефердаръ Томаовић Вука,
Деветъ путахъ еднако се чуе!

СЕРДАРЪ РАДОЊА.

Видите ли чудо, Црногорци!
Присука' самъ педесетъ годинахъ,
На Ловћенъ самъ вазда лѣтовао,
Излазио на ову вршину;
Сто путахъ самъ гледао облаке,
Бе изъ мора дођу на гомиле
И прекриле сву ову планину,
Отисни се тамо, али тамо,
Съ сјевањмъ и съ великомъ ѣкомъ
И съ ломљавомъ страшніехъ громовахъ;
Сто путахъ самъ овѣена сѣдіо
И грія' се мирно сирама сунца,
А подъ собомъ муњѣ и громове
Гледа', слуша' ѣно ціепаю,
Гледа' ѣкомъ града стравичнога
Бе с' пода мноми ялове облацы!
Аль овога чуда іоштѣ не виђсехъ:
Видите ли, ако Бога знате!
Колико е мора и приморја,
Равне Босне и Херцеговине,
Арбаніе, управо до мора,
Колико е наше Горе Црие,
Све е облакъ притиска' еднако,
Свудъ се чуе ека и грмлява,
Свудъ исподъ насъ муњѣ сјеваю,
А насъ едне само сунце гріе,
И доста е добро примарило,
Ка' е ово брдо васда хладно!

ОБРАДЪ.

Виѣсте ли чудо и знаменѣ:
 Ка' се двіе мунѣ прекрстише,
 Єдна сину одъ Кома къ Ловѣну,
 Друга сину одъ Скадра къ Острогу,
 Крстѣ одъ огня жива направише,
 Охъ! диванѣ ли бѣше погледати!
 У свіетѣ га іоштѣ ніе таквога
 Ни ко чуо нити ко видіо —
 Помоз' Боже ядніемѣ Србима!
 И ово є неко знаменіе! —

ВУКЪ РАСЛАБЧЕВИЋЪ.

На што мѣришѣ џефердаромѣ, Драшко?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Хоѣах убит' єдну кукавицу,
 А жа' ми є фишекѣ оштетити! —

ВУКЪ РАСЛАБЧЕВИЋЪ.

Немой, Драшко, тако ти живота!
 Не валя се бити кукавица,
 Али не знашѣ, рѣа те не била!
 Да су оне шѣри Лазареве? (цара)

*Стаде велика грая на врхѣ црквине на сѣверной
 страни више єзера.*

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Што граете, кои су ви яди?
 А ево сте гори него ѣца!

ВУКОТА МРВАЛЪВИТЪ.

Долеће ни ято яребицахъ
И свакою живу ухватисмо,
Съ тога грая стаде међу нама!

СВИ ИЗЪ ГРЛА ПОВИЧУ.

Пуштите ихъ, аманетъ ви Божій!
Бре ихъ е неволя нагнала,
А не бысте нїедну хватали:
Утекле су къ вама да утеку,
А нїе су, да ихъ поколѣте.

*Пуштише яребице, и вратише се съ крстима одкуда
су ихъ и дигли.*

*Скупштина о маломе госпођину дне на Петиню подъ
видомъ да мире неке главе. — Главари су се макли
на страну, и народъ коло води.*

КОЛО.

Богъ се драгій на Србе разлюти!
За нѣихова смртна сагрешеня —
Наши цари законъ погазише —
Почеше се крвнички гонити —
Еданъ другомъ вадит' очи живе;
Забацыше владу и државу,
За правило лудость изабраше —
Невѣрне имъ слуге постадоше
И царскомъ се крвлю окупаше;
Великаши, проклетѣ имъ душе!
На комате раздробиле царство,
Србске силе грдно сатриеше;
Великаши, трагъ имъ се утр'о:
Распре сѣме посїяше грко,

Те съ нѣмъ племе Србско отроваше;
 Великаши, грдне кукавице!
 Постадоше рода издаице —
 О проклета Косовска вечеро!
 Кудъ та среѣа, да грдне главаре
 Све потрова и трагъ имъ утріе,
 Самъ да Милошъ оста на сріеди
 Са нѣгова оба побратима,
 Те бы Србинъ данасъ Србомъ быо —
 Бранковићу погано колѣно!
 Тако ли се служи отачаству? —
 Тако ли се ціени поштенѣ? —
 О Милоше! ко ти не завиди?
 Ты си жертва благородногъ чувства! —
 Воинственный Геній свемогуій!
 Громъ стравичный, те круне раздраба! —
 Величаство витешке ти душе;
 Надмашуе безсмртне подвиге
 Дивне Спарте и великогъ Рима —
 Сва витештва нѣина блистателна
 Твоя горда мишца помрачуе —
 Шта Леонидъ, оѣе и Сцевола?
 Кадъ Обилићъ стане на поприште —
 Ова мишца едніемъ ударомъ
 Престоль сруши, а Тартаръ уздрма —
 Паде Милошъ, чудо витезовахъ,
 Жертвомъ на тронѣ бича свіетскога!
 Гордо лежи великій войвода
 Подъ ключевма крви благородне!
 Ка' мало предъ што гордо иѣаше,
 Страшномъ мыслю, прсихъ надутіехъ,
 Крозъ дивячне тмуше Азіатске,

Гутаюћ' ихъ ватренимъ очима ;
 Ка' мало предъ што гордо иѣаше
 Къ светомъ гробу безсмртногъ живота —
 Презирући людско ништавило ,
 И плетенъ безумне скупштине. —
 Богъ се драгій на Србе разлоти !
 Седмоглава изиде аждая
 И сатрије Србство свеколико ,
 Клеветнике грдне и клевету —
 На развале царства юначкога ,
 Зася света Милошева правда !
 Окруни се слава вѣковѣчно
 Милошева оба побратима
 И лиене ките Юговиѣахъ —
 Србској капи свудъ име погибе !
 Постадоше лаѣи ратарима ,
 Истурчи се плахи и лакоми ,
 Мліеко ихъ Србско разгубало !
 Што утече исподъ саблѣ Турске ,
 Што на вѣру праву не похули ,
 Што се нехѣе у лаце везати ,
 То се збѣжа у ове планине ,
 Да гинемо и крвѣ проливамо !
 Да юначкій аманетъ чувамо !
 Дивно име — и свету свободу —
 Све су наше главе изабране !
 Момцы дивни , исто ка' звіезде ,
 Што су до садъ ове горе дале ,
 Сви падали у крваве борбе ,
 Пали за честь-име-и свободу —
 И наше су утирали сузе
 Вѣшти звуцы дивніехъ гусалахъ ! —

Просте наше жертве свеколике!
 Кадъ е наша тврда постойбина
 Силе Турске неси́та гробница —
 Што е ово ево, неко доба
 Те су наше горе умучале,
 Не разлежу ратнiемъ клицыма?
 Почину ни рѣа на оружѣ?
 Остаде ни земля безъ главарахъ?
 Некршћу се горе усмрѣше!
 Уѣдно су овце и куряцы!
 Сдружіо се Турчинъ съ Црногорцемъ —
 Оца риче на равномъ Цетиню,
 Смрадъ ухвати лафа у клюсама —
 Затри́е се име Црногорско!
 Не остаде крста одъ три прста! —

ВОЙВОДА МИЛИЯ.

Чу́ете ли коло како пѣва?
 Ка' е она пѣсна изведена?
 Изъ главе е ціела народа!
 И имаю разлогъ Црногорцы,
 На насъ дићи проклету гомилу —
 Несміемо ништа започети,
 Што бы народъ къ витештву зажегло!
 Што бы свете кости праѣдовске.
 Ограпуло, да у гробъ играю —
 А ка' гуске све нешто ћукамо;
 Удри врага, не остав' му трага,
 Али губи обадва сви́ета! —

ВОЙВОДА СТАНКО (люботинянинъ).

Имашъ разлогъ, Войвода Милія!
И да Богда, трагъ намъ се затро,
Кадъ подъ овомъ живѣли марамомъ! —
Што ће ђаво у кршѣну землю?
Што гоимо змию у нѣдрима?
Каква браћа, ако Бога знате?
Када газе образъ Црногорскій,
Када явно на крстѣ часный плюю.

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

Што бы ово те јоштѣ не дођоше
Озринићи, наши крапчници?
А безъ нѣхъ се пословат' не може
На едно се болѣ разбирамо!

ВОЙВОДА МИЛІЯ.

Отишли су на станакъ Турцыма,
Да некакво роблѣ мѣняю,
Ема самъ имъ посла' поклисара,
Текъ се врате да овамо иду,
Да хитаю да не дангубимо;
Е овоме веѣъ трајня ніе —

Дођоше и Озринићи.

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ

Кое яде дангубите, люди?
Погибосмо овѣе чекајући,
Не стаде ни арча у торбице,
А духана неста у тобоце,
Вратъ изкривихъ узъ полѣ гледећи
Да ако се низъ нѣг' помолите!

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Хитали смо да пріедъ доѣмо,
 Ма никако не могасмо брже:
 Но Пецирепъ и старый Балета
 Сакупили двадестъ тридестъ другахъ,
 Па у Дугу съ четомъ западнули,
 Дочекали карванъ одъ Никшиѣахъ,
 Поколыи се на друмъ са Турцыма,
 Четрнаестъ посѣцы Туракахъ
 И узми имъ седамдесетъ коняхъ
 И двіе три ухвати робинъ;
 Па ни доѣе кнѣига одъ Никшиѣахъ —
 И у кнѣизи десетъ побратимствахъ
 На Поляне да се састанемо.
 Да имъ дамо роблѣ на одкупе,
 Па смо были на станакъ Турцыма
 Съ тога смо се мало задоцнили.

КНЕЗЪ БАЙКО.

Што збораше Хамза и Никшиѣи?
 Шѣаше ли имъ мила вѣра быти,
 Да издижу мирно у Рудине? —

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

То знашь, Байко, бы имъ мила была,
 Одъ добра се іоштъ бѣжало ніе;
 Ка' не желе Турцы доброванъ,
 Да у миру разширую овце?

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ріечаня бы ли меѣу вама
 Око робля, ал' око другога? —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Бы, Рогане, грдна разговара!
 Да ли не знашь Турке одъ Никшиѣахъ?
 У малу се длаку не изкласмо,
 Да пѣсъ пѣсу довіекъ кажуе
 За крваво наше саставанѣ. —

ВУКЪ МАРКОВИЊЪ.

А съ чеса се то мало свадисте?
 Ко найпрвый смути на састанку?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Ка' изъ руге то бы у почетку:
 Вукъ Мандушиѣъ и Вукъ Миѣуновиѣъ
 Започеше съ Хамзомъ капетаномъ
 Око вѣре нешто поповати,
 Докъ одъ едномъ они загустише,
 Улѣгоше у крупне рѣчи —
 Рече Хамза Миѣуновиѣъ — Вуку:
 Я самъ болѣй, чуй влаше, одъ тебе!
 Боля ми е вѣра него твоя! —
 Хата яшемъ, бритку саблю пашемъ!
 Капетанъ самъ одъ царева града!
 У нѣмъ владамъ одъ триста годинахъ,
 Бедъ ми га е на саблю добыю,
 Бе су царство саблѣ діелиле,
 Те му трагу оста за господство. —
 Распали се Миѣуновиѣъ Вуче,
 Па се Хамзи попримаче близу:
 Какво влаше, крмска, потурице!
 Бе издайникъ болѣй одъ витеза? —
 Какву саблю кажешъ и Косово?

Дал' на нѣму заєдно не бѣсмо,
 Па я рва' и тада и сада;
 Ты издао пріедъ и последъ,
 Обрляо образъ предъ свѣтомъ,
 Похуліо вѣру праѣедовску,
 Заробіо себе у туѣина; —
 Што се хвалишь градомъ и господствомъ,
 Сви градови, што су до насъ Турски,
 Ёсамъ ли ихъ обсуо мраморѣмъ,
 Те ніе су за люде градови,
 Но тавнице за невольне сужнѣ?
 Бичъ самъ Божій я силетенъ за тебе,
 Да се ставляшь што си урадіо! —

МНОЗИНА.

Миѣуновиѣъ и збори и твори!
 Србкиня га іоштъ раѣала ніе
 Одъ Косова, а ни пріедъ нѣга. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Јоштъ ніесамъ ліепо казао,
 Око шта се на станакъ покласмо:
 Утркмисмо Вука съ капетаномъ;
 Знате нашу момчадь Озриниѣку!
 Бегодъ доѣу, свудъ замеѣу шалу,
 Врагъ доіо на састанакъ бѣше
 И старога оѣу Брунчевиѣа,
 И у нѣга некаква шишана,
 Лакать у нѣой бѣше, ал' не бѣше,
 Обѣсіо пушку о рамену,
 Па ченука тамо и овамо
 По поляни, као сви остали;

А одовудъ некій одъ нашиехъ
 У мимогредъ покрай оце мини
 И тисни му одъ лакта рожину
 Нѣговойзи у грлиѣ шишани;
 Боже еданъ! три стотине другахъ,
 Све попада мртво одъ сміеха —
 А оца се чуди шетаюћи,
 Што се ради одъ толико людихъ;
 Докле виѣ у пушку рожину,
 Ту се одмахъ помутисмо грдно,
 Побисмо се огнѣмъ изъ пушакахъ!
 Направисмо петнаестъ носилахъ,
 Шестъ нашиехъ, деветъ нѣховіехъ!

БОГДАНЪ БУРАШКОВИЋЪ.

Вриеме е да се окупимо!
 Вриеме е да што углавимо:
 Нашъ се поса' свуда проѣукао,
 Кадъ опазе браћа некршѣна,
 Не ће они ка' мы разтезати. —

СЕРДАРЪ РАДОЊА.

Свакъ е доша' кое одъ потребе,
 Алъ ніесу петъ Мартиновиѣахъ,
 И ніе имъ безъ неке неволѣ!
 А безъ нѣихъ се никако не може. —

КНЕЗЪ БАЙКО.

Хайте, люди, да што послуємо!
 Али дома хайте да идемо,
 Да се съ нама ѣца не ругаю —
 Па съ Турцыма како кои може,

А я знадемъ, ђе ми шаке падне —
 А ево смо као они миши,
 Те за мачку звоно приправляху. —

Дођоше Мартиновићи.

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

Ево и вы, већ се начекасмо!
 А ево се люди окуплямо,
 Ка' сватовы пани, што се прича;
 То е вама доиста срамота,
 Ђрѣ е вама понаближе доћи!

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Немой Вуче и остала браћо!
 Давно бысмо на састанакъ дошли,
 Но се нешто ружно догодило,
 Те смо ви се мало одоцнили. —

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ђ ли вино госте посвадило?
 Ка' е вама ово крсно-име.

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Ніе свађе међу госте было,
 Но ни Турцы жену уграбише!

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ

Какву жену! ругашъ ли се збиля?
 Да ну причай, што се догодило,
 А небой се, свакъ ће те слушати,
 Такве после свако радо слуша. —

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Причаћу ви за тога ђавола!
 Мы играсмо у колу съ гостима,
 Ређасмо се наоколо виномъ,
 Докле пушка изъ выше Пиштета (вода)
 Пуче една, и човѣкъ покличе:
 Ко е витезъ! ко е добрый юнакъ!
 Поведе се роблѣ Црногорско!
 Покличи се оной наругасмо,
 Какво роблѣ са средъ Горе Црне?
 Пянь: рекосмо, па мисли да пое!
 Докле двіе една иза друге,
 Цикъ! цикъ! опетъ издушит' недаше!
 И кликуе човѣкъ као пріедъ,
 Оно ніе безъ некакве муке!
 Уграбисмо пушке, потрчасмо!
 Кадъ онамо имашъ што виђети:
 Муіо Аліѣ Турскій кавазбаша,
 Одведе намъ Ружу Касанову
 И утека' съ братомъ наймлађіемъ;
 Ево има више но година!
 Одъ ка' нешто међу собомъ главе,
 Али ко бы мога' помислити,
 Да ће узет' Србкиня Турчина?

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Будь е женска сміешна работа!
 Незна жена, ко е какве вѣре,
 Стотину ће проміенит' вѣрахъ,
 Да учини, што іой срце жуди.—

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Нїесамъ ви све іоштъ исказао.
 Куку оной души за довіекъ!
 Те є Ружи нарокъ изгубила,
 Те є дала Ружу за Касана,
 Затворила вилу у тавницу —
 Єрбъ є Касанъ брука неваляла;
 И чуйте ме добро Црногорцы!
 Трагъ по трагу мени погинуо!
 Да є бѣше Србинъ уграбіо,
 Ако хоѣахъ главе обратити,
 Та неволя како ме болѣла,
 Ема кадъ чухъ, є оде у Турке,
 Већъ кудъ камо не бы размицаня,
 Но за нѣма у поточъ поѣосмо;
 На Симунѣи (гора) стигосмо сватове,
 Те убисмо обадва Алїѣа,
 А крозъ Турке несреѣну невѣсту;
 Ту смо грдно образъ оцрнили,
 И одъ Бога діо изгубили. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Боже драгїй чудна договора!
 Бы ли ово ѣца пословала?
 Несміємо чинит' што чинимо —
 Несміємо явит' што є явно —
 Неке мысли на вратъ товаримо,
 Ка' да посла до мислит' немамо,
 Ка' да чинит' што треба незнамо,
 Кадъ самъ годе много размишлява,
 Вазда ми се поса' повукова'.
 Ко разгаѣа, у насъ непогаѣа.

*Владыка Данило виђе, да су се окупили сви, па
и онъ изиде међу њихъ.*

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

Не држи насъ овако Владыко!
Но отршай оволико людства,
Свако гледа, што ће чут' одъ тебе,
А ты си се нешто замрсио,
Нит' што зборишъ, нити насъ отршашъ,
У образъ си као земля доша' —
Самъ се шеташъ полѣмъ безъ никога,
Нит' што едешъ. нити заспат' можешъ,
Круно нешто учишъ у памети,
Збили ти се снови на Турчина —
А я зебемъ одъ много мишлѣня. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Слушай Вуче и остала браћо!
Ништа ми се немојте чудити,
Што ме црне разтезаю мысли.
Што ми прса кипе са ужасомъ,
Ко на брдо, ак' и мало стои,
Выше види но онај подъ брдомъ —
Я повыше нешто од васъ видимъ,
То е срећа дала алъ несрећа —
Не боимъ се одъ вражѣга кота.
Нека га е ка' на гори листа!
Но се боимъ одъ зла домаћега,
Біесна се братства изтурчила,
Текъ домаће нападнемо Турке,
Свой своего никадъ пуштат' неће —
Разлучи се земля на племена,
Крвава се изклати племена!

Врагъ ђаволу доћи у сватове —
 Те свієћу Србску угасити —
 Зло се трпи одъ страха горега! —
 Ко се топи хвата се за пѣну!
 Надъ главомъ се надодаю руке!

КНЕЗЪ РАДЕ. (братъ владычинъ)

Што се мрчи, када коват' нећеш?
 Што зборъ купишь кадъ зборит' несмієшь?
 Приђе си имъ съ коца утекао, (Турцѣма)
 Да Богда имъ скапа' на ченгеле!
 Жалишь нешто, а незнашь што жалишь!
 Съ Турцѣма ратишь, а Турке своякашь,
 Домаћима тобожь да с' умилишь —
 А еднако немой се варати!
 Како бы имъ запа' да те могу,
 Главу бы ти онай часъ посѣкли,
 Ал' ти живу руке савезали,
 Да те муче да срце насладе,
 Врана врани очи не извади!
 Братъ е Турчинъ свудъ еданъ другоме,
 Него удри докле махатъ можєшь!
 А не жали ништа на свіету —
 Све е пошло ђавольєемъ трагомъ —
 Заударя земля Мухамедомъ. —

ВОЙВОДА БАТРИЋЪ (кнезу Раду).

Имашъ разлогъ али не толико!
 То се могло све лѣпше казати,
 Да му тако ране не врієђашъ,
 И гркомъ га не отруєшь тугомъ. —

Сви муче нико ни у носъ.

Ноћъ е мѣсеина, свѣде око огнѣвахъ, и коло на велѣмъ
— гувну пое.

КОЛО.

Чашу меда іоштъ нико непопи,
Што е чашомъ жучи не загрчи! —
Чаша жучи иште чашу меда!
Смѣшане найлакше се пію, —
Бегъ Иванъ-Бегъ, юначко колѣно!
Бораше се као лафъ съ Турцыма,
На све стране у горе крваве;
Полу землѣ Турцы му узеше,
Но пошто е сву облише крвлю,
И пошто му брата изгубише,
Змая люта, войводу Уроша!
На широкомъ полю Темовскомѣ,
Жали Иванъ брата единога!
Жалие му войводе Уроша!
Но обадва да изгуби сина —
Жалие му войводе Уроша!
Но сву землю што е изгубіо,
Жалие му войводе Уроша!
Него очи да е изгубіо —
Да бы очи за брата Уроша!
Юнаку се чешѣ путахъ хоѣ,
Ведро небо насміятъ грохотомъ —
Иванъ чашомъ наздрави освѣте,
Светимъ пиѣемъ Богомъ закршѣенимъ —
Бѣле власе низъ плѣши просуо,
Бѣла брада віе до пояса,
Руке старе, у нѣихъ мачъ и коплѣ,
Крваве му руке и оружѣ,

Корацыма брой Турско трупѣ,
 Скаче стараць како хитро момче!
 Боже драгій да га санъ не вара?
 Те овако стараць узлетіо,
 — Срећа се е стара пробудила —
 У Каруче на краю Црмнице,
 Одъ петнаестъ хилядахъ Туракахъ,
 Непуштише жива нїеднога,
 И данасъ е побѣно мраморѣ,
 Дивне славе Црноєвићъ кнеза!
 Богъ да прости Урошеву душу!
 Красне жертве што іой учинише! — †.

поліегаше.

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

Безъ муке се пѣсна неиспоя! —
 Без муке се сабля несакова —
 Юнаштво е царъ зла свакоєга —
 — А и пиће найслађе душевно,
 Коіємъ се пјане поколѣня —
 Благо томе ко довієкъ живи!
 Имао се рашта и родити —
 — Вѣчна зубля вѣчне помрчине,
 Нит' догори нити свѣтлостъ губи!

ВЛАДЫКА ДАНИЛО (међу свима као да е самъ.)

Ђе е зрно клицу заметнуло,
 Онде нека и плодомъ почине —
 Е ли инстинктъ, аль духовный вођа,
 Овде людско зашире познанѣ —
 Вукъ на свцу свое право има,
 Ка' тирјанинъ на слаба човѣка!

Аль тиранству стати ногомъ за вратъ,
 Довести га къ познанію права,
 То є людска дужность найсветія!
 Ако саблю полюбишьъ крвавую,
 И запловишь у ноіне валове,
 Слѣдує ти праху светкованѣ —
 Жрецъ Европе съ светога амвона
 Хули, плює на олтаръ Азіе —
 Ломи тешкій топузь азіатскій,
 Свете куле подъ сѣнь раснятія!
 Крвь праведна дими на олтарє,
 Ївоти се у прахъ развіяше! —
 Земля стенѣ, а небеса ѣутє —
 Луна и крестъ, два страшна символа —
 Ньихово є на гробнице царство —
 — Слѣдоват' имъ рієкомъ крвавомъ,
 У лаѣицы грдна страданія,
 То є бити єдно или друго —
 Али хула на свештєный ѣвотъ.
 Кои га є млекомъ одраніє,
 То ми прса у Тартаръ прєтвара —
 Чворъ не треба на праву младику?
 Што ѣє луна на крестъ страданія?
 Што л' бієла сунцу на зѣницу?
 Вѣро права, кукавна сирото!
 Страшно плєме докленъ ѣєшь спавати? —
 Некій єданъ — то є ка ни єданъ —
 Нако да є више мучєнія;
 Вражя сила одъ свудъ оклопила,
 Да є игѣ брата у свієту,
 Да пожаи — ка да бы помога —
 Помрчина надамномъ царує,

Мѣсець ми є сунце заступіо;
 Ухъ, што мыслимъ, кудъ самъ запливао!
 Младо жито навіяй класове!
 Пређе рока дошла ти є жиѣтва —
 Дивне жертве видимъ на гомиле,
 Предъ олтаромъ цркве и племена —
 Чуемъ лелекъ! Ђе горе пролама,
 Треба служит' чести и имену —
 Нека буде борба непрестана!
 Нека буде што быти не може!
 Нек' адъ прождре, покоси сатана!
 На гроблю ѣ изнићи цвієће,
 За далеко неко поколѣнѣ!

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Богъ са нама и анѣли Божіи!
 А ево си удріо Владыко,
 У некакве смуѣене вѣтрове,
 Ка' о марчу кадъ удри вѣштица,
 Аль у єсень мутну вѣдогоня. —

Владыка се трза као иза сна.

ВЛАДЫКА ДАВИЛО.

Удри за кретъ, за образъ юначкій!
 Когоѣ паше свѣтло оружѣ,
 Когоѣ чує срце у прсима,
 Хулителѣ имена Христова!
 Да крстимо водомъ али крвлю!
 Трѣбимо губу из торине —
 Нек' пропое пѣсна одъ ужаса!
 — Олтарѣ правый на каменѣ крвавый.

(Сви главари скоче на ноге съ великомъ граіомъ:
тако! већъ никако!

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Не . . . не . . . сѣдте да и іоштъ зборимо!
— Я быхъ браћо съ общег' договора,
Да главаре браће изтурчене,
Дозовемо на общему скупу,
Да имъ дамо вѣру до разстанка,
Ея бы се како обратили,
И кровавый пламень угасили. —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Хайдъ Владыко и то обидимо!
Ма за луду на ти Божю вѣру,
Што се црнимъ задои ђаволомъ,
Обешта се нѣму до віека —
Они ће намъ и безъ вѣре доћи,
Међу нама стати надебляти,
Какве су ти они поглавице,
Називлю се цареви синови! —

Одправише три четири друга да позову на скупъ Турске
поглавице.

КОЛО ПОЕ.

Люта клетва паде на изрода!
Прокле мати од неволѣ сына,
Те кнегиня Иванбеговица;
Прокле Мара свогъ сына Станишу,
Прогризе іой сису у посанѣ —
Райско пиће просу у нѣдрима —
Стиже ђецу родительска клетва: —

Станиша є образъ оцрніо,
 Похуліо на вѣру Христову,
 — На юначко племе Црноєво.
 Обука се у вѣру крвничку,
 И брацке є крви ожедніо —
 Грдне треске по врхъ Лѣшкополя!
 Два се брата боре око вѣре,
 А око нѣихъ хиляде ратникахъ,
 Стиже сына материна клетва,
 Погибе му войска сваколика,
 Бѣжи Станко управъ Баязиту,
 Да съ нѣимъ єде Маѣарске носове —
 О гнѣездо юначке свободе!
 Често ли те Богъ нагледа окомъ,
 Много ли си муке пренієло,
 Многе ли те чекаю побѣде. —

*Дошоше Поглавище Турске, около седамъ осамъ и
 посѣдаше съ Црногорцѣма, сви муке и гледаю преда се.*

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кое сте се яде скаменили!
 Што разговоръ какавъ непочнете
 Но поспасте и позамрцасте!

АЦИ-АЛИ МЕДОВИЪЪ КАДІЯ.

Башъ аферимъ кнеже Озриниѣкій!
 Я ѣу почет' када другій неѣе:
 Стотина се скупило главарахъ,
 Насъ Туракахъ и Црногорацахъ,
 Я знамъ дивно што смо окуплѣни:
 Да миримо крви меѣусобне,

Него хайте одъ землѣ главари!
 Међу собомъ да начинъ видимо,
 И смиримо двіе породице
 Велестовце и Турке Геклићке,
 Па Баице и братство Аліїће,
 Да радимо да ихъ помиримо,
 Аль одъ мира вѣру ухватимо,
 Я љу првый поћи предъ кумама,
 Я за главе братско мито дати,
 Текъ смиримо, динарь прекинимо,
 И крвнице пушке обѣсимо!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ефендія ты неугонета
 Око шта се ово окупило,
 Но си съ края почео танѣга,
 А мударъ си и књижевникъ нажу,
 Учио си књигу у Цариградъ,
 На некакву љабу притврдію,
 Али ти се іоштъ хоће памети,
 Потежа е ова наша школа. —

Муци опета свакъ и гледа преда се.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Боже драгій, кои све управляшь!
 Кои сѣдишь на престоль небесный,
 Те могућимъ зажижешъ погледомъ,
 Сва свіетла кола у простору —
 Ты! кои си развія' пращину,
 Исподъ твога трона свіетлога!
 И назва е твоимъ міровима,
 Те си прашакъ свакій оживію,

Насія' га умніемъ сѣменомъ —
 Ты! те кнѣгу држишь міробытну,
 У кою су судбе уписате,
 Міровима и умнимъ тварима —
 Кои си се милостно склонію,
 Дѣятелне оживит' членове,
 Маломъ мраву, ка' гордоме лафу! —
 Проведри ми выше Горе Црне!
 Уклонъ одъ нѣ мунѣ и громове!
 И смуѣный облакъ градоносный! —
 Да! ніе су ни криви толико,
 Премами ихъ невѣра, на вѣру,
 Улови ихъ у мрежу ѣаволю —
 Што е човѣкъ — ка' слабо живинче;

(Погледаю се Турцы исподъ очихъ).

Медъ за уста и хладна пріоня —
 Акамо ли млада и ватрена,
 Слатка мама, но бы на удицу —
 „Пій шербета изъ чаше свечеве!
 „Аль сѣкиру чекай међу уши;“
 Страхъ животу каля образъ често —
 Слабостма смо земљи привезани,
 Ништава е, него тврда веза —
 Али тице те су найслабіе,
 Лови свѣтлостъ лисичіехъ очихъ;
 Него орла крїюћи гледаю —
 За врстніемъ братомъ али сыномъ
 Пусти гласи милость у троструче,
 Наѣно е драже негублѣна —
 Иза туче ведріе е небо —
 Иза туге бистрія е душа —

Иза плача веселіе поешъ —
 Охъ да ми е очима виђети!
 Црна Гора изгубъ да намири,
 Тадъ бы ми се управо чинило,
 Да ми свѣтли круна Лазарева —
 — Е слетио Милошъ међу Србе —
 Душа бы ми тада мирна была,
 Како мирно јутро у пролѣће,
 Кадъ вѣтрови и мутни облацы
 Дриемаю у морској тавници.

Турцы се мрко погледую.

СКЕНДЕРЪ-АГА.

Я се чудимъ, лепе ми вѣре,
 Какавъ давашъ приговоръ Владыко!
 Видіе ли суда одъ два пића?
 Али капе за по двіе главе?
 Маный потокъ у вышій увире,
 Кодъ увора свое име губи —
 А на бриегъ морскій обоица; —
 Оли челе хватат' у капицу,
 Да уляникъ у гори заметнешъ?
 Нико меда отле ести неће! —
 Гонишъ каменъ бадава узъ гору —
 Старо дрво сломи, не исправи!
 И звѣрадъ су исто као люди,
 Родъ свакои свою вѣру има:
 За кокошку и орла непытамъ,
 Но што стрепи лафъ одъ гуске, кажи? —

КНЕЗЪ РОГАНЪ,

Я се овой и чудимъ работи!
 Поль грешника за грехове пыта.

Да га ђаво ніє превластіо,
А ђавола іоштѣ ніесамѣ гледа,
Да се поиу исповіедао! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кадѣ ме жена пита, ђе самѣ быо!
Казаћу іой, да самѣ со сіяо,
Куку нѣойзи ако не вѣрова. —

КНЕЗЪ БАЙКО.

Садѣ ми паде на умѣ она прича,
Кадѣ онога изѣ яме вадише:
По му лица црно, по біело —

— ОБРАДЪ.

Улеће ми една муха у носѣ,
Штета ђе ме нечесова наћи. —

ВУКЪ РАСЛАБЧЕВИЋЪ.

Како су ме длани засврбили,
Да се хоће ко ђе посвадити,
Бысмо глобе големо узели. —

ВОЙВОДА МИЛІЯ.

Тежке пушке, игђели икога!
Ка' е носишѣ Богѣ ти братска, Станко?

ВОЙВОДА СТАНКО.

Теке брата што се деремѣ нѣоме
Ево неко доба не валя ми. —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Како самъ се синоћъ изсміяо!
 У кућу ми одъ некудъ дошоше
 Два момчета, те красна бѣличка,
 Почеше се шалит' ка' умію,
 Како су имъ неки одъ старіехъ
 Оградили негђе воденицу,
 Ђе нити є сплаке ни потока,
 Кадъ пригради: спази се за воду! —

ВУКЪ МАНДУШИТЪ.

Бѣше ми се снаха помамила,
 Безъ путахъ є ништа одржати!
 Отвара іой кнѣиге на пророке,
 Некій каже: на сугребъ є стала,
 Некій каже: сплеле є маѣіе;
 Свудъ є води по манастирима,
 И чита іой масла и бденія,
 Куми врага у све манастире,
 Да остави снаху Анѣлію,
 Куми врага, ништа не помаже,
 Те я узми троструку канцію,
 Ужени іой у месо кошулю,
 Врагъ утече некудъ безъ обзира,
 А оздрави снаха Анѣлія. — †

ВОЙВОДА БАТРИТЪ.

Турцы браћо! у камъ ударило! —
 Што ћемо ви крити у кучине!
 Земля мала одъ свудъ стіеснѣна,
 Съ мукомъ еданъ у нъой остат' може,
 Какве силе путь нѣ зіеваю —

За двострукость ни мислит' не треба,
 Но примайте вѣру праѣедовску!
 Да бранимо образъ отачаства,
 Ћудъ лисичя не треба куряку?
 Што ястребу оће наочали?
 Но ломите мунаръ и цамию!
 Па бадняке Србске налагайте!
 И шарайте ускрсова яя!
 Часне двое постахъ да постите,
 За остало како вамъ е драго —
 Нешћесте ли послушат' Батрића,
 Кунемъ ви се вѣромъ Обилића
 И оружѣмъ, моіемъ узданѣмъ!
 У крвь ће намъ вѣре запливати,
 Быће боля, коя не потоне —
 Не сложи се Байрамъ са Божићемъ
 Е л' овако, браћо Црногорцы?

Сви изъ гласа: тако, већъ никако.

МУСТАЙ КАДИЈА.

Што зборите, есте ли при себи?
 — Трнъ у здраву ногу забадате,
 Каква яя? — посте — и бадняке
 Вы на праву вѣру товарите? —
 Рад' ноћи се зублѣ увіяю!
 Али што ће у сунчане зраке?
 Аллахъ море! мудра разговора,
 Крстъ и некрстъ све имъ е на уста,
 Сніеваю што бити неможе: —
 Богу шућуръ двѣсти су годинахъ,
 Одъ ка паћи вѣру прихватисмо,
 Измећари Дину постадосмо!

Табо света, нема у насъ хиле!
 Што ќе слабо разкрише липово,
 Предъ остротомъ витога челика —
 Светацъ правый, махне ли топузомъ,
 Одъ удара заигра му земля,
 Како праздна поврхъ воде тиква! —
 Мало людство што си заслѣпило?
 Непознаешъ чистогъ рая сласти!
 А боришъ се съ Богомъ и съ людима —
 Безъ наданя, живишъ и умирешъ! —
 Крсту служишъ, а Милошемъ живишъ,
 Крстъ е рѣчь една сухопарна —
 Милошъ баца у несвѣсть люде,
 Ал' у пянство неко преферано —
 Више валя данъ кланяня еданъ,
 Но крштена четири године!
 О хуріе очихъ плаветніехъ!
 Те мислите са мноми вѣковати,
 Ђе та сѣнка? што е дићи може?
 Да ми стане предъ вашимъ очима?
 Предъ очима кое стріеляю!
 Кое каменъ могу растопити —
 А камоли слабога човѣка,
 Роѣнога, да се одъ нѣихъ топи —
 Предъ очима воде пребистрене!
 Ђе у двіе свештене канљице,
 Предѣлъ ширій видишъ Божѣ силе,
 Но съ планине у пролѣтнѣ ютро,
 Што га видишъ надъ бистромъ пучиномъ! —
 О Стамболе! земальско весель!
 Купо меда, горо одъ шеѣра —
 Баньо слатка людскога жчвота,

Бе се виле у шербетъ купаю —
 О Стамболе! свечева палато!
 Источниче силе и светинѣ,
 Богъ изъ тебе само бегенише,
 Чрезъ пророка са земљомъ владати
 Што ће мене одъ тебе одбити?
 Сто путахъ самъ у мојој младости,
 Изъ миндера у зору хитао,
 На твой потокъ бистрый и чудесный,
 Надъ којемъ огледуешъ лице,
 Дѣпше-сунца, зоре и мѣсеца, —
 У небу самъ, у мору гледао,
 Твое куле и остре мунаре,
 Съ којихъ су се къ небу подизали,
 У свануће у дивну тишину,
 Хиљадама свештени гласови, †
 Гласећ' небу, име свемогуће,
 Земљи име страшнога пророка —
 Каква вѣра да се съ овомъ мѣри,
 Какавъ олтаръ ближе неба стои?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Ефендія овако ти хвала! (подиже капу)
 Лиепу ни изчита предикку —
 Што тражили, оно смо и нашли!

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Крстъ и топузъ нека се ударе!
 Кома прене чело, куку нѣму —
 Ја здраво добіе сломѣно —
 Што узмогнемъ чуће те хоћули.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Ема нећу Божя ви е вбра,
 Выше слушат' оце у ћеклиће!
 Бе гугуће съ врхъ оне стуглине,
 Ка' Ђина съ врхъ труле буквине!
 Кога зове узъ оне главице?
 Свако ютро како зора сине,
 Я мнимъ га е доиста дозвоао —
 Ёръ ми ние лакшій, што ћу крити,
 Него да ми на врхъ главе стои —

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Лиево ми ухо садъ запоя!
 Я се надамъ веселоме гласу —

ВУКЪ МАНДУШИЊЪ.

Да ну Байко пухни ми у око!
 Ёре ми се грдно натрунило.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Укрешите кои да пушимо!
 То е душа вбри пророковой,
 Неће бити жао Ефенди. —

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЊЪ.

Гавранови грачу и бјо се,
 Циене ће брзо мяса бити! —

ВУКОТА МРВАЉВИЊЪ.

Не прелазъ ми преко пушке Байко!
 Но се натрагъ преко нѣ поврати. —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ (шапти на ухо сердару Янку).

Овай држи за репъ Аџи-аџа
И пуштит' га за довіекъ неће!
Докъ погине кучка, али жрвни.

СКЕНДЕРЪ АГА (види Вука ђе шапти, ніе му мило.)

Што е ово браћо Црногорцы!
Ко е овай пламенъ распалио?
Одъ кудъ дође та несрећна мыса
О превѣри нашой да се збори?
Ніесмо ли браћа и безъ тога!
У боеве есмо ли заедно?
Зло и добро братски діелимо,
Коса млада на гроблѣ юначко,
Сиплѣ-ли се булахъ, ка' Србскиняхъ! —

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

О проклета земльо пропала се!
Име ти е страшно и опако —
Или имамъ младога витеза,
Уграбишъ га у првой младости!
Или имахъ чойка за човѣство,
Свакога ми узе приђе рока!
Или имахъ китнога віенца,
Кои круни чело невѣстама,
Пожнѣшъ ми га у цвѣту младости! —
У кровь си се мени претворила!
Истина е ово ніе друго:
До гомиле костихъ и мраморахъ,
На коима младежъ самовольна,
Показуе торжество ужаса! —
О Косово! грдно судилиште!
Насредъ тебе Содомъ заушио! —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Пи сердаре, грдна разговора!
 Што су момцы прсихъ ватренихъ?
 У коима срца претуцаю,
 Крвь уждену пламеномъ гордошћу,
 Што су они? жертве благородне!
 Да прелазе съ бойниехъ полянахъ,
 У весело царство поезіе! —
 Како росне свіетле капљице,
 Узъ веселе зраке на небеса. —
 Кудъ ће више бруке одъ старости?
 Ноге клону, а очи издаю,
 Узблоти се мозакъ у тиквини —
 Пођетинњи чело намрштено —
 Грдне яме нагрдиле лице,
 Мутне очи утекле у главу,
 Смрть се гадно исподъ чела сміе,
 Како жаба исподъ свое коре! —
 Што споминѣшъ, Косово, Милоша?
 Сви смо на нѣмъ срећу изгубили —
 Ал' су мишца, име Црногорско,
 Ускрснули съ Косовске гробнице,
 Надъ облакомъ жу витешко царство,
 Ђе Обилићъ надъ сѣнима влада. —

СЕРДАРЪ ИВАНЪ ПЕТРОВИЋЪ.

Съ Мухамедомъ и глупость у главу:
 Тешко Турцы вашіемъ душама!
 Што облите землю нѣномъ крвлю?
 Малене су ясли за два хата. —

ФЕРАТЪ ЗАЧИРЪ КАВАЗЪ-БАША.

Юкъ Сердаре не угађешъ путомъ!
 Вбра Турска подниет' неможе;
 Да се хаба докле глава скочи —
 И ако е земля поузана,
 Двие вбре могу се сложити,
 Ка' у сахан што се чорбе слажу —
 Мы живимо као досадъ братски,
 Па любви више нетребуе.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Бы смо Турцы, али се не може,
 Смиешна е ова наша любавь!
 Грдно намъ се очи сусретаю —
 Немогу се братски погледати
 Но крвнички и некако дивлѣ,
 Очи зборе, што имъ вели срце. —

ВУКЪ МАНДУШИТЬ.

Глете люди, ліепа сарука!
 Ђе га купи ага аманати?

АРСЛАНЪ-АГА МУХАДИНОВИТЬ.

Ніесамъ га Вуче куповао,
 Но ми га е везыръ поклоніо,
 Кадъ самъ лѣтосъ у Травникъ ходіо.

ВУКЪ МАНДУШИТЬ.

Любови ти, набави ми таквый!
 Дафу вола за нѣга изъ ярма.

АРСЛАНЪ-АГА МУХАДИНОВИЋЪ.

Ябути га поклонити Вуче!
 Текъ ако ѡеши да се окумимо,
 Миломи е съ таквiемъ юнакомъ. —

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Нема кумства безъ крштена кумства,
 Ако хоѡешъ и четвороструко. —

АРСЛАНЪ-АГА МУХАДИНОВИЋЪ.

Шишано е исто ка кршћено. —

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Кумъ ѡу быти, а прикумакъ нигда. —

*Велика грая и правданѡ међу Турцима и Приногор-
 цыма; него мудрии раздваяю, да се не поколю. Све
 умуча, нико ништа.*

КОЛО.

Три сердара и два воеводе!
 Са ныхово триста соколовахъ,
 Соко Баю су тридестъ змаевахъ!
 Мриет' неће докъ свиѡта трае:
 Дочекаше Шенђера везыра,
 У врхъ равне горе Вртиельке,
 И клаше се летный данъ до подне,
 Неће Србинъ издати Србина!
 Да га свиѡтъ мори приѡкоромъ —
 Трагъ да му се по прсту кажуге,
 Ка' невѡрной кући Бранковића —
 Но сви пали еданъ кодъ другога,
 Пѡваюћи и Турке биюћи!

А троица само претекоше,
 Подъ гомиле мртвіехъ Туракахъ;
 Ранѣне ихъ Турцы прегазили,
 Дивне смрти, просто имъ мліско!
 Юнацыма Богъ ће учинити,
 Споменъ души а прекаду гробу!
 Три хиляде момка еднакога,
 На Шенѣера удрише везыра,
 Приѣ зоре на полѣ Крстачко;
 Прегатоу Богъ дае махове;
 Разкрхаше силу Шенѣерову,
 Благо томе, ко се ту нагнао,
 Већ га ране не боле Косовске —
 Већ Турчина ни зашто некриви. —
 Витезови Срби Вртіельски
 Луча ће се вагда призирати
 На гробницу вашу освештену. —

*Доходе десетъ кавазахъ изъ Подгорице одъ везыра
 новаго, кои облази царство, и даю владыцы Данилу
 писмо. Владика га чита, замисливъ.*

ВОЙВОДА БАТРИЋЪ.

Каж' владыко! што ти везырь пише!
 Већ нећемо да се кріе ништа,
 Сви ако ће окрилатит' Турцы! —

ВЛАДКА (чита писмо одъ рјечи до рјечи):

Селимъ везырь робъ роба свечева!
 Слуга брата сунца свіетскога —
 А посланикъ одъ све землѣ цара!
 На знанѣ ви главари съ Владыкомъ:
 Царъ одъ царехъ мене в спремію,

Да облазимъ землю свуколику,
 Да уредбу видимъ како стои.
 Да се вуцы не прѣдуду меса! —
 Да овчица коя не занесе
 Свое руно у грмъ покрай пута —
 Да подстрижемъ што е предугачко —
 Да одліемъ, ђе е препунано —
 Да прегледамъ у младежи зубе —
 Да се ружа у трнъ неизгуби,
 Да негине бисеръ у буниште —
 И да раи узду попритегнемъ,
 Е е рая ка' остала марва! —
 На самъ чуо и за ваше горе,
 Породица света, Пророкова,
 Зна юнаштву праведну ціену!
 Лажу люди, што за лафа кажу:
 Да се миша и найманъ бои,
 Хайте къ мени подъ моимъ шаторомъ,
 Ты Владыко и главни Сердари!
 Само да сте цару на бѣлѣгу,
 За примити одъ мене дарове,
 На живите као досле што сте —
 Яки зуби и тврдъ орахъ сломе
 Добра сабля, топузь иза врата —
 А камоли главу одъ купуса,
 Шта бы было одлучити трске,
 Да не чине поклонъ предъ Орканомъ
 Ко потоке може уставити,
 Да къ синѣму мору нехитаю?
 Ко изиде исподъ дивне сѣнке,
 Пророкова страшнога баряка,
 Сунце ђе га сиржит' како муня —

Песницомъ се нада не разтеже —
 Мишъ у тикви, што в него сужань? —
 Узду глотат' да се ломе зуби —
 Небо нема безъ грома ціену,
 У фукаре очи одъ слачине —
 Пучина в стока една грдна,
 Добре душе, кадъ іой ребра пучу —
 Тешко земљи куда прође войска! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Трговаць ти лаже са сміехомъ!
 Жена лаже сузе просиплюћи!
 Нико крупно ка' Турчинъ не лаже.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Не држимо ове поклицаре,
 Него да се брже отршаю, (одправляю)
 Да имъ паша штогодъ недвоуми,
 Некъ зна пріедъ, па чини што може —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Одпиши му како знашь Владыко!
 И чувай му образъ ка' онъ теби.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО. (одпишуе).

Одъ владыке и свіехъ главарахъ!
 Селимъ-паши одпоздравъ на писмо:
 „Тврдъ в орахъ воѣвка чудновата,
 „Несломи га, алъ зубе поломи —
 Ние вино пошто приђе бѣше —
 Ние свіеть оно, што мисляете,

Баряктару дариват' Европу!
 Грехота є о томъ и мислити,
 Веля крушка у грло западне —
 Крвь є людска рана наопака,
 На носъ вамъ є почела скакати, †
 Препунисте мѣшину гріеха! —
 Пуче коланъ свечевой кобили —
 Леоподовъ храбрый воевода (Лотарингскій),
 Собіевскій — войвода Савойскій,
 Саломіше демону рогове —
 У ѣтапу не пише єднако
 За два брата єдноименяка — (Мухамедъ III и IV).
 Предъ Бечомъ є Буракъ посрнуо! —
 Обрнуше кола низа страну —
 Нетребує царство нелюдима,
 Нако да се предъ свіетомъ руже —
 Дивлю паметь а ѣудъ отровану,
 Дивльій вепаръ има а не човѣкъ;
 Кома законъ лежи у топузу,
 Трагови му смрде нечовѣствомъ —
 Я се сѣнамъ, што си реѣи хтію.
 „Трагови су многи до пеѣине“ —
 За горске се госте не приправля,
 У нѣихъ сада друге мысли нема,
 До што остре зубе за сусѣде —
 Да чуваю стадо одъ звѣради!
 Тіесна су врата улянику.
 За меѣда скована сѣкира —
 Іоштъ имате землѣ и овацахъ,
 Па харайте и коже гулите,
 У васъ стенѣ на свакою страну,
 Зло подъ горимъ, као добро подъ ломъ —

Спуштавахъ се я на ваше уже,
 Умало се уже не претрже —
 Ортада смо выши пріятельи
 У главу ми паметь ућерасте. —
 (Сврши писмо и чита га на гласъ предъ свіема)
 (Црног. и Турцыма.)

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ето писмо, па садъ путь за уши!
 Дайте му га, да се разговори.

(Посланицы везырски невесели одлазе.)

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Држ'! рицале узми овай фишекъ!
 Попеси га на поклонъ везыру!
 И кажи му, да е то ціена
 Кое драго главе Црногорске. —

РИЦАЛЪ ОСМАНЪ.

Какавъ фишекъ на поклонъ везыру!
 Самовольный кавурскій хайдуче,
 Не збори се тако съ везырима,
 Но ће дођу доносе грозницу --
 Сузе скачу саме на очима —
 И захучи земля одъ куканя. —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Да ніеси у кућу дошао.
 Знао быхъ ти одговорит' дивно!
 Ема хоћу нешто свакояко:
 Заръ обадва ніесмо хайдуцы?
 Он е хайдукъ робля свезанога!
 Онъ е больій е више утраби —

Я самъ хайдукъ, те гонимъ хайдуке,
 Гласнiя е моя хайдучина —
 Я не пржимъ землѣ и народе;
 Ама многи грдни мучительи,
 На носъ су се преда номъ побили;
 Многе, буле ваше кукаюћи
 За номъ црна клвка размотале. —

*Одоше кавази везырски. Бию се два кокота кодъ
 скупштине.*

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Видите ли ова два ђавола!
 Око шта се они два поклаше,
 Еданъ другомъ очи ископаше,
 За нѣма су тридестъ кокошакахъ,
 Могу живѣт' као два султана —
 Да имъ даде некаква несрећа;
 И што ми е до нѣиове свађе,
 А воли быхъ, да надяча манѣй —
 А ты ага браде ти свечеве?

СКЕНДЕРЪ-АГА.

А я воли, да надяча вышѣй,
 Рашта га е Богъ вышега дао;
 Кадъ е вышѣй, нека еи ячѣй. —

*Ноћъ е мѣсечна; свѣде око огнѣвахъ, и коло на велѣ
 гувно поѣ.*

КОЛО.

Новый граде сѣдишь на край мора!
 И валове броишь низъ пучину,

Како старацъ на каменъ сѣдећи,
 Што набрае свое броянице;
 Дивна санка, што си онда сніо!
 Млечићи те моремъ подузеше,
 Црногорцы горомъ опасаше,
 Састаше се у твоје зидове,
 Окропише крвљу и Водицомъ —
 Те одъ тада несмрдишь некршћу;
 Топаль-наша су двадестъ хиљадахъ
 Да поможе Новоме хиташе,
 Среташе га млади Црногорцы,
 На Камено полѣ поузано,
 Турской капи ту име погину,
 Сва утону у єдну гробницу,
 Можъ и данасъ виђетъ коштурницу! —

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

(Лежи заєдно са Сердаромъ Јанкомъ.)

Кудъ Сердаре хоћешъ съ томъ пасиномъ?

СЕРДАРЪ ЈАНКО.

Да в метнемъ одзгоръ съ врхъ хальинахъ!

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

Кое ће ти яде сврхъ хальинахъ?

СЕРДАРЪ ЈАНКО.

Притиска ме све несрећна мора,
 Како заспимъ не да ми крнути!

ВУКЪ МИБУНОВИТЬЪ.

Каква мора и каква зла среѣна!
 Ту нити е море, ни вѣштице,
 Но си ето ка чабаръ дебео,
 Па те сало кадъ лежешъ задуши!
 Мене никадъ іоштъ притисла ніе.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

А мени е она додіяла,
 Свагда носимъ рена уза себе,
 И трнову драчу у обтоку,
 Али одъ нѣ ништа болъ ніе,
 Но пасъ пружит' одзгоръ сврхъ хальннахъ.

(Кнезъ Янко лежи съ кнезомъ Роганомъ.)

КНЕЗЪ ЯНКО.

Како смрде ове потурице:
 Опажашъ ли ты штогодъ Рогане?

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ка' у злый часъ кнеже неопожамъ!
 Кадъ близу нѣихъ сѣдимъ у скупштину,
 Я носъ држимъ свагда у рукама,
 Да не држимъ, быхъ се изблювао,
 Па самъ съ тога на край и утека
 Е близу нѣихъ небыхъ освануо;
 Ево видишъ како смо далеко,
 И опета она тешка воня
 Одъ некрсти овде заудара. —

(Мртво доба ноћи, све спава, неко збори кроза санд; дигнеше кнезъ Янко и кнезъ Роганъ, да виде, ко е. Кадъ онамо, алъ Вукъ Мандушићъ говори, као на яви.)

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Кои су ти яди Мандушићу?
Те се сву ноћъ съ некимъ разговарашъ!

КНЕЗЪ ЯНКО.

Не, Рогане, немој га будити!
Е онъ у сандъ ка' на яви збори,
Е ћемо га штогодъ раснытати,
Да се баремъ добро иземіемо.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Да ну, Вуче, што оно збораше
За нашега Бана Милончића?
Е да чегреть каква међу вама?

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Ніе, брате, ништа међу нама!
Но му нешто око снахе зборимъ.

КНЕЗЪ ЯНКО.

А што е то, кажи ми на тайно!

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Лѣпша му е одъ виле біеле!
Нема пуно осамнаестъ лѣтахъ,
Живо ми е срце поніела. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Рашта ти е срце поніела?

ВУКЪ МАНДУШИТЬЪ.

Има рашта! ругашъ ли се збия?

Рашта друге нема на свиѣту!

Да нѣсамъ съ Баномъ Милоньиѣмъ

Деветороструко кумовао,

Быхъ му младу снаху уграбіо,

Па съ ньомъ бѣжа' главомъ по свиѣту. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Неѣтиньи, кукала ти майка!

Збия ти ѣ память сву попила!

ВУКЪ МАНДУШИТЬЪ.

Алъ ѣ ѣаво, али су маѣіе!

Али нешто теже одъ обое —

Кадъ ѣ виѣу, ѣе се сміе млада,

Свиѣтъ ми се око главе врти! —

Па све могахъ съ ядомъ прегорети,

Но ме ѣаво єдну вечеръ нагна,

У колибу ноѣихъ Милоньиѣа:

Кадъ предъ зору и ноѣ ѣ мѣсечна!

Ватра гори насредъ сѣнокоса,

А она ти одъ некуда доѣе,

Украй ватре сѣде да се гріе,

Чуе да свакъ снава у колибе,

Тада она віенаць расплете,

Паде коса до ниже пояса!

Поче косу низъ прса чешляти,

А танкіемъ гласомъ нарицати,

Како славля са дубове гране!

Тужи млада Бевера Андрию,

Мила сына Милоньиѣа Бана,

Кои му в ланихъ погинуо,
 Одъ туракахъ у Дугу крваву,
 Па ее снахи недао острићи,
 Жалие му снахинъ вѣнацъ было,
 Него главу свог' сына Андріе! —
 Тужи млада за срце уеда!
 Очи горе живѣ одъ пламена!
 Чело іой е лѣпше одъ мѣсеца —
 И я плачемъ ка' мало діете —
 Благо Андрій, ђе е погинуо!
 Дивне ли га очи оплакаше!
 Дивна ли га уста ожалише! —

*(Кнезъ Роганъ шапти кнезу Янку, непытай га аманати
 за такве ствари, докъ се ніе што изблея' — зора е,
 буде се и дижу.)*

ОБРАДЪ.

Да ви причамъ, што ми се приснило:
 Народа се бѣше много дигло,
 Као некудъ да крсте носимо,
 Сунце пече, да очи искоче.
 И тврђа е кудиенъ идемо,
 Докъ сидемо ка' на ово полѣ,
 Починемо подъ едну ябуку,
 Исподъ кое и поточићъ враше,
 Сви се у хладъ подъ њомъ сабіемо.
 Уберемо зреліехъ ябукахъ,
 Као цуваръ свака бѣше слатка,
 Попъ очита подъ њомъ Еванђелъ;
 У то доба петъ Мартиновиѣхъ
 Дигоше се еданъ за другіемъ.
 И за њима три четири друга,

Савъ ихъ народъ гледа кудъ одоше!
 А они ти стубе те узъ цркву:
 На олтаръ се одъ цркве понеше
 И на нѣму крсть златный метнуше,
 Крсть засія ка' на гори сунце,
 И савъ народъ на ноге устаде,
 Часноме се крсту поклонише,
 У томе се разбудихъ одъ страха.

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Срећанъ быо! дивно ли си сию!
 На чудо самъ и я на санъ быо,
 Бранећи се одъ нечіехъ пасахъ,
 И петъ шесть самъ мачемъ пресѣкао,
 Да самъ његоѣ у чету кренуо,
 Доиста се бихъ покла' съ Турцыма. —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Я самъ ноѣасъ быо у сватове!
 И са буломъ женіо Богдана,
 У цркву е нашу покретисмо,
 Покретисмо па ихъ привѣнчасмо.

(Турцы еданъ за другіемъ сви одоше, люто сѣтти.)

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Я самъ Озра ноѣасъ на санъ гледа!
 Бѣсмо пошли двѣста Озриниѣахъ
 И толико поѣерали коняхъ
 Да узмемо пунѣ аранѣелско;
 И врати се съ пиѣемъ изъ Котора,
 Пою люди, гаѣу изъ пушакахъ,

Кадъ доѣсмо на врхъ Поточинахъ!
 Али съде око триста другохъ,
 На свакога зелена долама,
 На свакога токе и оружъ,
 Помислимо, ко ће оно бити?
 Какви гости? — ніе имъ вріеме!
 Кадъ али е оно старый Озро
 И бирани за нымъ Озринићи;
 (Ніе одъ ныхъ ніеднога жива)
 Пуче на насъ сваке грдне яде,
 Што у Чеву цркву неградимо,
 Аранђелу, да ни свудъ помага,
 Ондена се мало непокласмо,
 И садъ дрктимъ одъ нѣгова страха!

ВУКОТА МРВАЛЪВИТЪ.

Я по сву ноѣ пртлямъ и сніевамъ,
 Докъ се дигнемъ я све заборавимъ.

(Кнезъ Байко е сѣтанъ и Вукъ Мандушикъ, они два не хоће ништа да причаю.)

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кнеже Байко! ты си нешто сѣтанъ?
 Што ће бити, то не може проћи,
 Него причай да и ніе мило.

КНЕЗЪ БАЙКО.

Хоѣу, кнеже, све ми едно бива!
 Я самъ ноѣасъ грданъ санъ видіо:
 Све оружъ свое у комате,
 Безъ зла ми се обићи неможе,
 И безъ неке братске погибіе,
 Ёръ кадъ годъ самъ таквый санъ гледао
 Приправля' самъ што мрцу требуе.

РОГАНЬ.

Мандушићу! што си невесео?
Што не причашъ, што си поѣсасъ сніо!

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Ни што сніо ни причат' уміемъ,
Но самъ сву ноѣ као закланъ спава'.

КНЕЗЪ РОГАНЬ.

Я ѣу причат' кадъ сви остависте:
Виѣхъ на санъ Драшка Поповића?
А мени се ка' у зарокъ стѣца,
И река' быхъ, сто га низъ полѣ!

СЕРДАРЪ РАДОЊА.

Гледай чуда! што є ядний човѣкъ?
Мы се до садъ ништа не сѣѣасмо
Найболѣга нашего войводе,
А ѣе быо Драшко Поповићу?

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Ходио є до у Млетке Драшко:
Када Шенѣръ на Которъ удара,
Ста градъ бити топомъ буковіемъ,
Понъ Шѣпанъ се тада у Которъ нагна.
Годи єдномъ топомъ са Котора,
Шенѣрову погоди лубарду,
У грло іой зрномъ угодіо,
Сломи му є у триста коматахъ,
Тадъ задоби плату у принципа,
На годину стотину цекинахъ;

Попъ е нао люто одъ старости,
 Па е Драшко у Млетке ходіо,
 Да донесе одъ Млечића плату.

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Навртите те нетъ шесть овновахъ!
 Да ручамо да дома идемо.

*(Дође Драшко Войвода, па се са свиѣма грли и
 целива, па сѣде међу њима.)*

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Причай штогодъ, Драшко одъ Млетакахъ!
 Какавъ народъ бѣше на те стране?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Какавъ народъ! њыташъ ли Рогане?
 Ка' остали — не бѣху рогати.

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Знамо, чоче, њіесу рогати,
 Но бѣху ли згодни и богати?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣше, брате, доста ліепіехъ!
 А грдніехъ десетъ путахъ више,
 Одъ бруке се гледат' не могаху
 Богатіехъ бѣше поголемо,
 Одъ богатства бѣху полућели,
 Бетиняху исто као бебе —
 Сви нугловы пунани празновахъ,
 Мучаху се да имъ очи прсну,
 Да одеру кору леба суха,

Гледао самъ: по два међу собомъ,
 Бе упрте какву женетину,
 Тѣлесине мртве и ліене,
 Потегла бы по стотину окахъ,
 Па в носе прозъ градске улице,
 Усредъ подне, тамо и овамо,
 Не бое се части, ни поштению
 Текъ да стеку да се ками ране. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Бѣху ли имъ бакве куће, Драшко?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣху куће на свіетъ дивота!
 Ама бѣше мукс и неволѣ,
 Њескота ихъ несретня давляше —
 Смрадъ великій и тешка запара,
 Те немаху крви у образу. —

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

А како те, збиля, дочекаше?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Ко м' у злий часъ дочекина' Вуче?
 Я ніесамъ ни позна' никога,
 А камоли да ме ко дочека',
 Но ми она ружна мѣшавина
 Недаваше изъ куће изаћи:
 Свагда грая бѣше око мене,
 Када хоѣхъ по граду изаћи,
 Као у насъ біеле неѣелѣ,
 Кадъ се крену момчадь у машваре;

Да єднога не бы пріятеля,
 Главомъ сына Зана Грбичића,
 Свога дома већь неѣахъ гледати,
 Него кости тамо оставити,
 А онъ ме є братски дочекао,
 Водіо ме свуда по Млеткама.

ВУКЪ МАНДУШИЉЪ.

А бѣху ли юнацы, войвода?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Не Божя ти вѣра, Мандушићу!
 О юнаштву ту не бѣше збора,
 Него бѣху къ себи домамили,
 Домамили, на ихъ похватали,
 Ядну нашу браћу соколове!
 Далматинце и храбре Хрвате!
 На бродове нѣма напустили,
 И тиска ихъ у свіеть біелый,
 Те довукуй благо изъ свіета,
 И притискай землѣ и градове.

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

А судови бѣху ли имъ прави?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣху, брате, да те Богъ сачува!
 Мало больи него у Турчина —
 Бѣше єдна кућа превелика,
 У којой се грабаху бродови,
 Ту хиляде бѣху невольникахъ!
 Сви у люта гвожђа попутани,

Те грабаху принципу бродове,
 Ту одъ плача и люте неволѣ
 Не мили се улѣсти човѣку —
 Ёдни сужњи бѣху приковани
 У путима на велѣ бродове,
 Те возаху по мору бродове,
 Ту ихъ лѣтнѣ горіаше сунце,
 И давляху кише и времена,
 Немогаху изъ везе шенути,
 Но ка' пасче кадъ га за торѣ свежешъ,
 Ту чамаю и дневи и ноћи; —
 Найгоре имъ пакъ бѣху тавнице
 Подъ дворове ѣе дужде стояше,
 У найдублю яму, кою знадешъ,
 Ніе горе но у нѣихъ стояти,
 Конь хоѣаше у нѣима цркнути,
 Човѣкъ пасче ту свезат' несѣаше,
 А камоли чойка несретнѣга
 Они люде све тамо везаху,
 И давляху у мрачнимъ избама
 Савъ протрнемъ, да ихъ Богъ убіе!
 Кадъ помислимъ за оно страшило —
 Нико жалит' несміе никога,
 А камоли да му што поможе;
 Када виѣхъ витежку неволю!
 Заболѣ ме ерце, проговорихъ:
 „Што, погани, одъ людихъ чините?
 Што юначки люде не смакнете?
 Што имъ такве муке ударате?
 Докъ Грбичиѣ мени попрішаша:
 Немой такве говорит' ріечи,
 Несміе се овде право зборит'

Твоя срећа не разумѣше те. —
 И чуйте ме што вамъ данасъ кажемъ:
 Познао самъ на оне тавнице,
 Да су Божю — гдно престунили
 И да ће имъ царство погинути
 И больима у руке улѣсти. —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Буди ли се ты тако проричешъ.
 Мишляху ли у свіетъ за кога!

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Нема тога ко с' небои чега,
 Да ничега, а'но свога хлада —
 Они страха другога немаху,
 До одъ жбирахъ и до одъ шпіюнахъ,
 Одъ нѣихъ свако у Млетке дркташе,
 Кадъ два зборе штогодъ на улицу,
 Трећій ухо обрне те слуша,
 Па онай часъ трчи судницима,
 Кажи оно, што они збораху
 И попридай њштогодъ и поглади. †
 Судъ онай часъ она два ухвати,
 Па на муке съ нѣима у галию,
 Одъ тога ти бѣху погинули,
 Међу собомъ вѣру изгубили —
 Колике су съ края у край Млетке,
 Ту не бѣше ни єднога чойка,
 Єданъ другог', кои не држаше
 За тайнога жбира и шпіюна; —
 Грбичићъ се мени куніяше:
 Да су єдномъ жбири и шпіюни

Облагали єднога принцѣпа
 Предъ сенатомъ и свіємъ народомъ.
 И да сѹ му главу одкинули
 Башь на стубе нѣгова палаца;
 Како ихъ се другій боятъ неће?
 Кадъ могаше облагати дужда!

КНЕЗЪ ЯНКО.

А бѣше ли игре у Млеткама,
 Као ово те се мы играмо?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣше игре, али другоаче:
 У єдну се кућу сакуплаху
 Пошто мркни и пошто вечерай,
 Кућа бѣше сила одъ свіста,
 Ужди у нѣой хиляду свіѣхахъ,
 По зиду їой свудъ бѣху панѣге,
 Ціеле се напуни народа;
 Тако исто и кућа остала,
 Свудъ могаще изъ зида виѣети,
 Бе вѣраху, ка' миши изъ гнѣзда;
 Докъ се єдна подиже завѣса,
 Трећій діо одъ куће отвори:
 Боже драгій, ту да видишь чуда!
 Ту измигъ некаквога пука,
 То ни у санъ никадъ доћ' не може,
 Сви шарени као дивлѣ мачке,
 Докъ ихъ стаде по кући криваня,
 Бе ко бѣше запляска рукама,
 Имахъ мртавѣ паднутъ одъ смієха;
 Мало стаде, они отидоше,

А за њима други изидоше:
 Такве брукѣ, таквѣхъ грдилахъ,
 Нигђе нико јоштъ видіо ніе,
 Носине њмъ по одъ кварта бѣху!
 Изтрептили очи као тенцы!
 А зинули ка' курацы гладни!
 А дрвене ноге насадили!
 Па иѣху као на ключеве,
 Облачили приѣ и ячине,
 Усредъ подне да га човѣкъ сретне,
 Сва бы му се коса наежила; —
 Докле неко, да му Богъ поможе!
 Изъ оніехъ панѣгахъ завика:
 Бѣж', народе, е изгоре куѣа!
 Боже драгій! да ту бруку видишь!
 Стаде ека, кленеть и домява,
 Стаде писка, капе понадаше,
 Стотина ихъ исподъ погахъ оста,
 Све се наби да кркнут' неможе,
 Као стока кадъ е звѣрадъ гоне. —
 Те мы опетъ сютраданъ на игру,
 Кадъ у куѣу, нигђе нико нема,
 Но е пуста куѣа затворена —
 И јоштъ ѣу ви едну спрдню причат':
 (А знамъ чисто вѣроват' неѣете)
 Видіо самъ люде у Млеткама,
 Ђе на конопъ скачу и играю!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

То неможе быт' истина, Драшко!
 Него су ти очи замаштали:

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Незнамъ ништа, но самъ ихъ гледао,
И самъ мислимъ, да є маштаніє.

ОБРАДЪ.

А да што є него маштаніє!
Я самъ чуо одъ єднога ђеда,
У Боку су єдни доходили,
Изъ Таліє, или одъ кудъ друго,
На нашъ пазаръ исти излазили,
Па викнули цієлу народу:
Погледайте онога кокота!
Кадъ погледай онога кокота!
Али шлѣме за ногу потеже,
Кадъ онай часъ ніє него сламка.
Другомъ викни: „послушай народе!
„Свакъ ће сада гроздь у руку иматъ,
Грозду ће те бритве принієти,
Аль чувайте да васъ ядъ не нађе
Немой кои грозда окинути,
Докле свако за по гроздь ухвати,
Приніше бритве гроздовима,
Кадъ виђеше чудо невиђено,
Свакій себе за носъ дохватио,
Догна бритву до своєга носа!
Докле трећій саврхъ зида викни:
Чуй народе, не потопите се!
У то рикни низъ пазаръ рієка,
Или было мушко, или женско,
Свакъ да газн уздигни хальине,
Кадъ ни воде ни одъ воде трага!
Но свакъ дига у пазаръ хальине,

И кренуо ка'да воду гази!
 Кадъ виђели е ихъ погрдише,
 Скочи народъ и бы ихъ побили,
 Но утецы у Которъ Латини;
 То игранѣ исто е овакво,
 Што на конопѣ играю, войвода!

ВУКЪ МИЉУНОВИЉЪ.

Пояху ли узъ гусле ліепо?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Какве гусле и какву несрећу!
 Ту за гусле ни збора не бѣше.

ВУКЪ МИЉУНОВИЉЪ.

А да за сву игру безъ гусалахъ
 Я ти не быхъ пару Турску дао,
 Ђе се гусле у кућу нечую,
 Ту е мртва и кућа и люди. —

СЕРДАРЪ РАДОНЈА.

За сваку те работу питаемо;
 А гледа ли принципа, войвода?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Гледахъ, брате, као тебе сада!

СЕРДАРЪ РАДОНЈА.

А бѣше ли какавъ, аманати?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣше човѣкъ, те одъ среднѣ руке,
 Да не бѣше подъ онимъ именовъ,
 Нетѣше се боят' одъ урока. —

СЕРДАРЪ РАДОНЯ.

Како ли се зваше, воевода?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Валіеро, и већъ не знамъ како!

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

Пыта ли те што за ове крае?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Пыта, брате, не знамъ ни самъ како!

Я изидохъ предъ нѣмъ съ Грбичиѣмъ,

Поклонихъ се како ми рекоше,

Путь мене се поосмѣхну принципъ,

Распыта ме за наше краеве,

И шѣхъ реѣи, любви Црногорце!

Ерѣ спомену све редомъ боеве,

Бе су наши помогли Млеткама,

На последъ поче ѣтиньити!

Запыта ме за наше сусѣде.

За Бошняке и за Арбанасе:

Кадъ ухвате, каже, Црногорца

„Было жива аль мртва у руке,

Бе извѣсти? ако Бога знадешъ!

Ка' ће човѣкъ извѣсти човѣка!

„Ма самъ чуо, опеть ми говори:

Еданъ народъ тамо змие ѣде!”

Какве змие? честитый принципе!

А гадно є на путь погледати. —

Све се длаке наѣже човѣку! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Я мнимъ те є дочека ліело?

Гали ситъ

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Не ліпо, него преліпо!
 Обећа ми и што му не искахъ,
 И помислихъ кадъ одъ нѣга поѣохъ,
 Благо мени ютросъ и довіекъ
 Ево среће за све Црногорце!
 Дайбуди љу повест' доста праха,
 Да с' имаю чимъ бити съ Турцима,
 Кадъ последъ све оно излиня,
 Ка' да ништа ни зборено ніе,
 И посадь му не быхъ вѣровао,
 Мліеко є, да рече, біело. —

РОГАНЪ.

А како те раяху, войвода?
 Бѣху ли имъ ліпа естива?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Ту не бѣше ела изванъ леба!
 Но донеси некакве преслачке,
 По три уре лижи, докле ручай —
 Два дісла ту біаше пука,
 Јоште млади а обезубили,
 Све лижући оне посластице,
 Одъ желъ се садъ наедохъ меса.

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Фала Богу, естъ велико чудо!
 Видите ли овде у Котору?
 Башъ овога Совру провидура,
 И осталу господу Млетачку,
 Воли су ти кокошь али яе,
 Него овна али груду сира!

Кое чудо могу на годину,
 Кокошакахъ они позобати,
 Па погини у оно господство,
 Спушти кулъ а обриви брке!
 А поспи се по глави пепеломъ!
 А брњице ка' желе у уши!
 Како тридестъ напуни годинахъ,
 Свакій дође као бабетина,
 Одъ бруке се гледати неможе,
 Како пођи мало уза стубе,
 Убледи како рубетина,
 А нешто му заиграй подъ грломъ,
 Рекао бы они часъ умриє!

*(Сієку пецьва, и сѣдоше на ручакъ, — Сердаръ Янко
 пита, чій бравъ є, те му онъ у плеће гледа; и кажу
 му, да є Мартина Баице).*

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Дивна плећа, а дивно ли пише!
 Благо теби за довієкъ старче!
 Чудно ли ћешъ нешто доживѣти. —

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Кое држе, да є наша страна,
 Алъ одъ крста али є одъ стуба?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Мы смо вазда одъ крста држали!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Хиляду самъ плећахъ оглодао!
 Али ове невиђехъ несреће,
 Чіє ово плеће, те гагледамъ?

Нѣгова се кућа угасила,
 У ню неће кокота пояти,
 А ево е наредѣ нѣга шуплѣ,
 Ка' да си га шиломъ прошуплю,
 А по нѣму двадесетъ гробовахъ,
 И ни еданъ ніе изванъ куће!

*(Сви гледаю оно плеће и чуде се, какво е; питаю,
 одъ чіега е брава, и кажу имъ, да е одъ брава
 Скендер-Аге Медовића).*

СЕРДАРЪ ЯНКО. (гледа едно плеће, и прича изъ нѣга).

Има овај двадесетъ говеди!
 Гувно му е кодъ куће ліпо,
 На кућу му плѣме доста яко,
 Яки су му и ліпи конѣи!
 Кріе негђе замотулякъ парахъ,
 Ма быхъ река, да ихъ ніе много,
 И за нѣихъ му сви у кући знаю.

ВУКОТА МРВАЛЪВИЋЪ. (прича изъ плећа.)

Чудна негђе пустога пліена!
 Но е крвавъ, да га Богъ убіе!
 Косово е око нѣга легло.

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Што бавте као баялице!
 Али бабе кадъ у бобъ врачаю,
 Што ће знати мртве костурине,
 Како ће се коме догодити!

ВУКОТА МРВАЛЪВИГЪ.

Кое яде ты тобожъ мудруешъ?
 А ты више у нѣма проричешъ,
 Но кои му драго десетиня,
 Недашъ нигда плеѣа оглодати,
 Но ихъ грабишъ изъ устахъ людима,
 Мени си ихъ стотину узео,
 Да ѣавола приѣе у нѣихъ видишъ,
 У то ти є прошло по вѣка.

ВОЙВОДА БАТРИГЪ.

Да ну Вуче изъ Лѣшева Ступа!
 Узми гусле да насъ разговоришъ,
 Кадъ є добро, нека є и болѣ.

ВУКЪ ЛѢШЕВОСТУПАЦЪ ПОЕ.

Чево равно гнѣздо юначко!
 А крваво людско разбоиште,
 Многе ли си войске запамтило! —
 Многе ли си майке оядило, —
 Людске су те кости затрпале!
 Людскомъ си се крвлю опянило!
 Вазда ранишъ одъ Видова дана,
 Юначкиємъ и коньскиємъ месомъ,
 Гавранове и мрке вукове!
 Страшно л' бѣше єдномъ погледати,
 Димъ те црный бѣше приклопио,
 Сто хилядахъ притисло Туракахъ,
 Око тебе пушке грміяху,
 Вриштїяху хиляде момакахъ,
 А гракаху на ята вранови,
 Иза тмине и сунце огрие,

Предъ вечеръ се надъ тобомъ изведри,
Турке мртве по тебе броясмо,
Погодит' се нигда не могасмо,
Око броя колико ихъ бѣше. —

Оставля гусле.

ВОЙВОДА БАТРИБЪ.

Да ну, Вуче, немой прекидати,
Разговора безъ таквога нема.

*(Вукъ: не уміемъ войвода, па е лѣпше оставити. Пу-
цаю пушке узъ полъ, пѣваю люди, има ихъ около сто
и педесетъ.)*

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Ко е оно, ка да су махнити?

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Оно су ти свати Мустафића!

А жени се Сульо баряктаре,
Сыновицомъ съ Обода кадие.

ВУКЪ МИБУНОВИБЪ.

Ма ніесу сви сватови Турцы,
Него има и Црногорацахъ?

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Има онѣ и Црногорацахъ,
Мало манѣ него половина.

ВУКЪ МИБУНОВИБЪ.

Кудъ су шѣли подтрѣзне кучке!
Бранковићи и лжисахани!
Што ми оѣ друштво са Турцыма.

КНЕЗЪ ЯНКО.

А каква е то вражя женидба?
 Кадъ вѣнчаня никаква немаю,
 Но живую ка' остала стока.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

У нѣхъ нема никаква вѣнчаня,
 Но погодбу некакву учине,
 Ка'да краву на поли предаю;
 Они жене у челядь не брое,
 Но ихъ држе ка' предано роблѣ
 Они кажу: жена е човѣку,
 Слатко воѣе, алъ печено ягнѣ,
 Докъ е таква, нека е у кућу,
 Ние л' таква са нѣомъ на улицу.

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Хвала Богу, пасіега милета!
 Ка е опитъ са зломъ и неправдомъ,
 Ђе допире ту закона нема,
 Законъ му е што му срце жуди,
 Што не жуди у Коранъ не пише.

(Пою сватови узъ полѣ).

СВАТЪ ТУРЧИНЪ.

Гергелезе крило одъ сокола!
 Те на хата у раю полѣе,
 Самовольно без никаква зора,
 Предъ Пророка да приѣ изаѣешъ;
 Хуріе те дивне заробише!

Те си нама тако закасно,
 Излаз' кѣ на́ма часа непочаси!
 На твоега крилата халата,
 Не заборав' саблѣ и миждрака,
 И твоега бича пакленого
 Ёрѣ су Власи уши подигнули,
 Да окупишѣ стоку у торину —
 Вуцы су ти люто погладнѣли,
 Нек' ти сине сабля Дамаскія,
 Да не лаю пашчадь на пророка. —

СВАТЪ ЦРНОГОРАЦЪ.

Бе си, Марко, нагнута делію!
 И ако си Турска придворица —
 Аль си опетѣ наша перяница?
 Пояш', Марко твоега Шарина!
 Одѣ оружя ништа не узимай,
 До твоега тешка шестоперца,
 Нѣимѣ Алію згоди меѣу плеѣа,
 Па му на часть пророкѣ и хуріе. —

СВАТЪ ТУРЧИНЪ.

Илдериме свечевѣ буздоване!
 Мало ли ти бы крстове вѣре,
 Меѣ' истокомѣ и меѣу западомѣ?
 Да истрчешѣ хата крилатого,
 Дамаскію да крви напоишѣ.
 Да найстрашнимѣ постанешѣ шехитомѣ —
 Но се диже, да Фатиму ѣерашѣ,
 Ёдиницу светого Пророка —
 Ту сагрѣши Богу и Пророку.
 Ко имѣ скриви, онѣ имѣ грдно плати,

Ал' ти просто диново мліеко!
 Када Босни саломи рогове —
 Кадъ све покла, што не посунети,
 Само факирь остави фукару,
 Да насъ служи, а предъ крстомъ тужи. —

СВАТЪ ЦРНОГОРАЦЪ.

Обилићу змаю огнѣвитый!
 Ко те гледа, бліеште му очи —
 Свагда ће те светковат' юнацы —
 Мрцино намъ круну не упушти,
 Кадъ Падиши стаде подъ вилице!
 Када Дину загази у чорбу —
 Садъ те виђу на твоега ждрала,
 Ђе разгонишъ кодъ шатора Турке!
 Што ће бити ко ће угодити?
 Србъ и Турчинъ неслаже се нигда,
 Но ће приђе море ослачати! —

СВАТЪ ТУРЧИНЪ.

Држ' Алија, курвино кониле!
 Котарке се младе разбѣжаше,
 Срамота є сивоме соколу,
 Берат' дуго ято яребицахъ,
 Па за себе не уловит' мяса —
 Удри Тале твоіомъ дреновачомъ!
 Подъ ньомъ пучу ребра ка' ораси!
 Половина главе изгубите!
 Не оставте Косу у кавуре,
 Такво воће ніе за кавуре. —

СВАТЪ ЦРНОГОРАЦЪ.

Бѣж' Комнене задрта деліо!

Кадъ си такву срну уловіо,
 Већъ си доста одморіо крила,
 Ніе су ти далеко Котари,
 Вбра ти е Хайки омилила,
 Ђдва чека, да ти се прекрсти —
 Забобоњи Старино Новаче!
 Сврхъ Клисуре ка' си научіо,
 Ђрѣ су дину уши заглибиле —
 Пробуди му буке у кожухе —
 Не пушт' Баіо жива ђаволѣга!
 Нека свати не буде планине,
 Безъ питаня твога алъ Лимова —

*(Излази Мустай кадія и моли момчадъ да не пою
 онаке пѣсне покрај сакупа Црногорскога, да не буде
 одъ главарахъ коме што жао, него нека пою сватов-
 ске пѣсне, и онъ самъ почињъ појти.)*

МУСТАЈ КАДИЈА.

Не плач' майко, Дилберѣ-Фатиму:
 Удата е не укопата,
 Ружа съ трука ніе пала свог',
 Но у бостанѣ пренешена свој —
 Фатиму ће Сульо држати!
 Како очи свое у глави,
 Фатима е струкомѣ дивота,
 Очи су іой двіе звіезде!
 Лице іой е јутро румено!
 Подъ віенцемѣ гори Даница!
 Уста су іой паромѣ срезана! —
 Устне су іой ружомѣ уждене!
 Међъ коима кадкадѣ сіева
 Снѣжна гривна ситна бисера —

Грло іой є чиста филдиша!
 Бѣле руке крила лабуда!
 Надъ цвієнемъ плива зорняча,
 А возе є весла сребрна!
 Благо одру, на комъ почине! —

СВАТЪ ЦРНОГОРАЦЪ.

Соко мрзи поля одъ прашине! —
 Соко неће жабу изъ лужине! —
 Соко хоће високу литицу,
 Соко тражи тицу яребицу,
 Яребица танка и плашива,
 Ма тіела како ватра жива! —

СВАТЪ ТУРЧИНЪ.

Не дангуби сватскій првієнче!
 Сахати су данасъ ка' године —
 Хоће намъ се Сулю удужити,
 Богъ є драгій неколика дана,
 Тандарихе земљи поклоніо —
 Грехота є, да ихъ подкидамо! —

ВОЙВОДА СТАНКО.

Чудне бруке, грдне мѣшавине!
 Чуясте ли, како се пояше?
 Залуду се недружина друже —
 Све некакви приговори стари.
 Милошъ Марко, Муіо и Алія!
 Приправля се, докъ одъ єдномъ пукне —
 Већъ превире капа на све стране. —

ВУКЪ МАНДУШИТЬЪ.

Е ма шта се друже съ крвницима!
 А у еданъ кота да ихъ сваришь,
 Не бы имъ се чорба сміешала! —

ВУКЪ МИЃУНОВИТЬЪ.

Безобразне, обрляне курве!
 Повукуше, те намъ образъ грде,
 Юначкога незнаю поштєня,
 А не бы се вукли за Туцыма —
 Мрзній су ми они, него Турцы!
 А ни мислимъ за нѣхъ ни за Турке! —
 Бадава се инате съ Турцыма,
 Кадъ имъ лижу ка' пащчадь сахане! —

БОГДАНЪ БУРАШКОВИТЬЪ.

Они шѣаху све онако поят'!
 Но имъ неда подмукла лисица,
 Видители онога кадіе?
 Друга нема у четири землѣ! —
 У нѣга су медене ріечи,
 Увія се ка' врагъ око крста,
 А ма пунанъ губе и лукавства;
 Крвника га ришѣанскога нема,
 Заклала га пушка Црногорска!

*Прођоше сватови, мало стаде, ево покайнице узъ полѣ
 и тужи сестра Батриѣева предъ њима.*

СЕСТРА БАТРИЃЕВА.

Куда си ми улетіо
 мой соколе!

Одъ дивнога ята твога
 брате рано!
 Да л' невѣрне незна Турке,
 Богъ ихъ клео!
 Е ќе тебе преварити,
 дивна главо!
 Мой свиете изгублѣный,
 сунце брате!
 Мое ране безъ пребола,
 рано люта!
 Мое очи изваѣене,
 очный виде!
 Коже браћу ти остави,
 братска хвало!
 И старога баба Пера,
 куку Пера!
 И три младе сестре твое,
 кукавице!
 Седамъ снахахъ што ошиша?
 нѣма праздно!
 Што нечува младу главу?
 людска вило!
 Што крвника нѣомъ наслади?
 братска дико!
 На вѣру те посѣкоше,
 невѣрницы!
 Дивно л' Травникъ обитише,
 то платили!
 Са ліеномъ главомъ твоіомъ,
 куку! леле!
 Ко ќе чете сакупляти,
 четовоѣа!

Ко л' краини бранит' крило,
 братско крило!
 Ко ће Турске главе сѣћи,
 остра сабљо!
 Да погибе у бой лютый,
 убойниче!
 Бе се Србски момцы грабе,
 младо момче!
 Око главахъ и оружя,
 просте ране!
 Но на вѣру у невѣре,
 вѣрна главо!
 Да ми се е помамити,
 сестри црпой!
 Да те како заборавимъ,
 кукавица!
 Е презгодна глава бѣше,
 младый брате!
 Да узъ цара сѣдіяше,
 мудра главо!
 Шѣаше царевъ везырь бити,
 сестри тужной!
 Да кодъ краля сѣдіяше,
 мой младико!
 Бенераль му шѣаше быти,
 моя ружо!
 Да се могу разговорит',
 срце мое!
 А са мртвомъ твоіомъ главомъ,
 камъ да ми е!
 Да ти црпе очи вибу,
 очи мое!

Да полюбимъ мртву главу,
 мѣсто брата!
 Да очешлямъ дугій перчинъ,
 яохъ мени!
 И юначку чалму свежемъ,
 сестра грдна:
 У крвничке садъ си руке,
 платили те!
 Нагрдиће красну главу,
 прекрвници!
 Ты ћешъ много браће наћи,
 куку нама!
 Бираниехъ соколовахъ,
 куку браћо!
 По бедему одъ Травника,
 Богъ га клео!
 Главе братске познат' не ћешъ,
 нама праздно!
 Ере су ихъ нагрдили,
 невѣрници!
 Кудъ ће твоя млада люба?
 куку нъойзи!
 Двое ћеце твое лудо?
 сирочади!
 Што ће ядний ћедъ ти Байко?
 мой Батрићу!
 Кои те в одньивіо,
 тешко нѣму!
 Просте твое люте ране,
 мой Батрићу!
 Ал' не прости грдни яди,
 куку роде!

А изъ трке, двадестъ и четири,
По три коня загона прескочи. —

ВУКЪ МИБУНОВИЇЪ.

Што е файде крити оно, што е? —

Онаквога сивога сокола,

Црногорка јоштъ рађала не!

Не могаше човѣкъ нигда знати,

Аль е згодный, али е валястый,

Аль е мудрый, али е любавный!

Шестъ путахъ самъ съ нѣмъ на муку быо

Бе прахъ гори предъ очи юначке,

И ње главе мртве полиѣху;

Јоштъ таквѣхъ очихъ гвозденіехъ,

Я невиѣхъ у еднога момка —

А немаше јоштъ двадестъ годинахъ. —

И што њу ви крити, Црногорцы!

Живо ми е срце покосіо!

И пашу е землю оцрціо! —

ВУКЪ ТОМАНОВИЇЪ.

Онъ не бѣше но само настао,

Црногорца веѣ бѣше свакога,

Онъ готова претека юнашствомъ:

Седамнаестъ али осамнаестъ

Бѣше главахъ посѣка Турекіехъ!

ВОЙВОДА БАТРИЇЪ.

Богъ га якій и мртва убіо,

Како мога вѣроват' Турцыма?

Тере имъ се на вѣру опушта. —

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Вѣранъ бѣше юнакъ мимо люде!
Па га оно пасче Ђоровића,
Избезуми некако на братску,
Те срамотно, црнъ му образъ быо!

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Е ли му се кућа ископала? —

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ

Не сердаре! али што за фaidu?
Остало е двое ђеце мушко:
Едно другомъ воде дат' не може
И згодна су ка две ябуке. —
Него ко ће ђецу дочекати?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Колика му брата остадоше?

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Седамъ братахъ, сви седамъ еднацы!

КНЕЗЪ ЯНКО.

Хоће ли га осветити Вуче?

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Хоће кнеже! али што за фaidu?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Како зашто? што говоришъ чоче?
Да га могу добро осветити,
Ка' да бы га изъ гроба дигнули!

КНЕЗЪ ЯНКО.

А да ова несрећна невѣста,
 Те се данасъ уби међу нама,
 Люће ми е на срце завила;
 Но несрећна глава Батрићева!

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Не збори намъ, кнеже, за те яде!
 Ни овакве јоштъ ніе жалости,
 На много се мѣстахъ догађало,
 Но јој пуче срце у прсима,
 А обрну свіетъ наопако —
 За опіемъ сивіемъ соколомъ,
 Па не мога одолѣт' жалости,
 Него животъ узе сама себи!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Неволя е, браћо, да с' убіе!
 Камъ бы црка одъ ове жалости —
 А не сестра за онаквимъ братомъ —
 Е предиванъ бѣше, ядъ га наша':
 Кадъ се шѣаше оѣст', кудъ да иде,
 Па обуцы оне пуге токе,
 Шалъ црвеный свежи око главе,
 А пани му перчинъ низъ рамена
 Двіе пушке метни за појсомъ,
 А припаши мача о појсу,
 А у руке узми цефердара —
 Красна лица, высокъ као копљъ!
 Кадъ помислимъ и я какавъ бѣше,
 Разпале се узъ мене пламови —

Главари сѣде около велѣга гувна и разговараю се,
докъ ево ти 3—4 стотине Озриниѣахъ Цуцахъ и Бѣли-
цахъ. Сви посѣдаше предъ главаре и држе дуге пуш-
ке узъ рамена.

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Добро дошли! што е было люди?

Кренули сте некудъ ка' на войску?

То вамъ ніе безъ неке неволѣ,

Да се ніе ко покла? Бога ви!

ВОЙНИКЪ.

Не, сердару, іоштѣ ніе поколя!

Е ма бы се могло дослутити. —

(другій одъ войникахъ).

Попе Цуцкій, да имъ оно писмо!

Те си писа меѣу свима нама.

Па се съ нѣиме нека разговоре

Е ћемо ихъ граіомъ заглушити.

Попъ Миѣо дава писмо владицы Данилу, владика га
гледа и не говори ништа.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Што е было, што пише владыко?

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Не може се оно прочитати: —

(Дае га владика кнезу Янку, да га попу поврати):

КНЕЗЪ ЯНКО (гледа га).

Дивна писма, яди га убили!

Красно ли е на карту сложено,
 Као да су кокошке чепале. —
 (Свакѣ се сміе, кнезѣ Янко дава писмо попу и гово-
 ри му.

КНЕЗЪ ЯНКО

Попе Миѣо, држ' ти ово писмо!
 Те прочита, да знамо, што пише.

(Попѣ Миѣо узимљѣ писмо, дуго га гледа и почињѣ
 читати.

ПОПЪ МИѢО (чита.)

. умѣ дамѣ амѣ
 бы ну но
 на ша ра

ВУКЪ МИѢУНОВИѢЪ.

Ліепо ли ова сабля чита!
 Дивно ли насѣ данасѣ разговори!
 Аманати, ѣе научи тако?
 Ёсу ли те у Млетке шилjali?
 Када свое тако осіецашѣ,
 А да што бы сѣ туѣіемѣ чинію! —

ПОПЪ МИѢО.

Ты се Вуче, ка' да са мноми ругашѣ?
 Какави наукѣ такво и читанѣ!
 Да самѣ има болѣг' учителя.
 Те бихѣ и я данасѣ болѣ чита,
 Ка' е да е, о нѣму се бавимѣ. —
 Ко ѣе болѣ, широко му полѣ!

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Я ти не быхъ предавао бира,
Да се слушамъ, зрно дађаволъ!

ПОПЪ МИЋО.

И не даю жита ни у шаку,
До по руно и по груду сира!
Па и то ми даю ка' на силу —
Да ли не знашъ наше даваоце?

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Аманати, ненаіеди се!
А како имъ читашъ летурђію,
Кадъ овамо у писмо затежешъ?

ПОПЪ МИЋО.

Аманатъ ми, я е и не читамъ!
Нити ми е кнѣга за потребу,
Нитъ е када у цркву отварамъ;
На паметъ самъ добро утврдіо:
Летурђію, крстит' и вѣнчати,
Ка' и друге поманѣ потреба;
Па кадъ ми е кое за потребу
Испоемъ га ка' пѣсну на уста. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Чудна попа, яди га не били!
У свіетъ га овакова нема. —

(Све у сміехъ и у граю.)

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Да ну причай кои, што сте дошли?
Ди идемо, да не замрчемо.

ЄДАНЪ ЦУЦА.

Причаћемо, а имамо доста:
 Проста сабля, по сто путахъ Турска,
 Одъ Косова коя насъ сіече!
 При злу томе, ако є истина:
 Ево има шесть седамъ годинахъ,
 Ка' доходи една пророчица
 Међу нама, изъ Бара се каже,
 Дава траве и нешто ліечи
 И записе нечесове гради,
 Да човѣка пушка не убіе —
 Свакъ є држи, опрости ми Боже!
 Ка' да духомъ светіемъ прозире! —
 Доніо є љаво међу нама,
 Ево има двіе три неђелѣ,
 Па є сада, што ніе никада
 Ударила каживат' вѣштице,
 Двадестъ ихъ є до сада казала,
 И сама є себе обличила;
 На нѣихъ више но педесетъ главахъ,
 Што су оне свакою изѣле;
 А све љеце, коя су помрла!
 И момчади, те пушка убила!
 Па се народъ ціо помутіо,
 Нико незна, што хоће да ради,
 Помрзѣло све єдно на друго,
 На чудо смо и на яде были,
 Раздваюћи да се неизколѣ; —
 Єдва смо ихъ овамо савили,
 Еда како вы то претечете. —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Чудне стоке, Богъ ихъ посѣкао!
Око шта се имало поклати!
А ђе ви е, злосрећна баба,
Те међу васъ ножъ крвавый вргла?

ИСТЫЙ ЦУЦА.

Ево смо е довели са собомъ,
Да предъ вама ово посвѣдочи,
Она збори, да ђе све казати
И кажуе, Богъ е посѣкао,
Ка' да човѣкъ све очима гледа!

(Излази пророчица и вѣштица).

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кажуй, бабо! еси ли вѣштица?

БАБА.

Есамъ, кнеже, не файде крити!

КНЕЗЪ ЯНКО.

А како се градите вѣштице?

БАБА.

Мы имамо едну траву зато,
Па ту траву у лонацъ сваримо,
Изъ лонца се редомъ намажемо;
Иза тога будемо вѣштице!

КНЕЗЪ ЯНКО.

Па последъ, што се одъ васъ ради?

Купимо се на мѣдено гувно,
 Нико не зна до васъ, ђе е оно,
 На вратила, о марчу, яшемо!
 Договоре крѣоѣи чинимо,
 Какво ћемо зло учинит' коме,
 Живиномъ се свакомъ промећемо;
 Возимо се на сребрна весла,
 Лађа намъ е кора одъ яета!
 Зла мрзnome чинит' не можемо,
 Ако намъ е мио али својта,
 Трагъ по трагу нѣговъ ископамо.

СВИ ИЗЪ ГЛАСА.

Видите ли како не зна ништа?
 Истина е, што е казала!
 Не бы сама себе наружила,
 Да у тай ликъ не обештана,
 Па се кае, ставила се душе,
 Ере види трагъ ни ископаше.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Слушай бабо, све ти вѣруемо!
 Може быти и мѣдено гувно.
 Яхати се може на вратило,
 Ма за лађу и весла сребрна,
 То ти нико вѣровати неће,
 Еръ е сасма преништава лађа.

БАБА.

Истина емо й Миле, душе ми!
 А како быхъ данасъ придизала,
 Када висимъ ногама у гробу,

Него самъ се єдномъ покаяла,
 Воля самъ поћи подъ гомилу
 Са свіема, те смо тога лика,
 Но зла чинит' како смо до сада,
 Да ако ми лакше души буде.

(и плаче баба.) —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Чудна врага! видите ли браћо?
 Хвала Богу има ли вѣштицахъ?

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Има кнеже некіехъ рогошахъ,
 Подъ облакъ ће устріелит' орла!

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ ВЛАДЫЦЫ.

Ты владыко знашъ дубоке кнѣиге!
 Налазишъ ли у њима вѣштице?

ВЛАДЫКА-ДАНИЛО.

Бе вѣштице! што говоришъ Вуче!
 Нема тога ни у єдну кнѣигу,
 Сврхъ мене се сви овде куните,
 То су бабске приче и мудрости,
 Него лаже ова бабетина,
 Али може нешто друго бити, —

СВИ ГЛАВАРИ.

Кажуй бабо! рашта си лагала?
 Алъ на нашу душу — подъ каменъ;
 Нїе шала, што си учинила,

Помутила три мучна племена,
И крваву саблю извадила —
(баба се препада и дрхти).

БАБА.

Казаћу вамъ алъ на исповієсть,
Па чините, што хоћете са мноми.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Нема, бабо, овде духовника!
Нако ћемо послат' поца Мића,
А онъ кнѣиге уза себе нема —
Него кажуй ал' ћешъ подъ гомилу,
Неварай се друго быт' не може.

БАБА (дрхтећимъ гласомъ кажує.)

Кадъ се справляхъ изъ Бара овамо,
Докъ ево ти єднога каваза,
Бе одъ паше за мене дошао;
Поведи ме на Скадаръ везиру!
Везиръ бѣше чуо, што се ради,
Да договоръ међу се имате,
На домаће ударити Турке,
Па ме посла, да васъ я помутимъ,
Да се о злу своме забавите,
Научи ме све, како ћу радит',
И рече ми, душа му проклета!
На тебе се нико ставит' неће,
Еръ ты често идешъ међу њима,
Запрієти кадъ одъ нѣга кренухъ:
„Не смуди ли, бабо, Црногорце!

Кунемъ ти се Турскомъ вѣромъ тврдомъ!
 Имашъ дома десеть унучади,
 И три сына, сва три оженѣна,
 Све ѣу ти ихъ затворит' у куѣу,
 Па у живой огань изгорѣти!“
 Та ме сила браѣо наѣрала,
 Те помутит' хоѣахъ Црногорце!

*Тада скочи народъ цю, узми каменъ, да в подъ го-
 миломъ метну, али в не пуште главари, но в съ му-
 комъ одбране.*

*Разиѣоше се дома свиколицы, само неколика главара
 остадоше на Цетинѣ да притврде свой договоръ.*

*Смркло се, сѣде главари около огня. излази мѣсецъ
 кровавъ — и бы великѣй потресъ — у то исто доба доѣ
 къ нѣма старѣй и слепѣй игуманъ Стефанъ съ броя-
 ницама у руке.*

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Мож' ли знати оче игумане,
 Рашта ове горе уздрхташе?

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Ко ѣе сынко Божю волю знати,
 Ко ли Божа прозрети чудеса!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

А да што в овай мѣсецъ црвенъ,
 Како да в изъ огня испретанъ?

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Ни то, сынко, я не могу знати;
 Альинахъ в на небеса доста,

Па Богъ дае коме какву хоће —
 А мени е свакоя еднака,
 Текъ самъ свое очи изгубіо;
 Благо вама, кои ихъ видите,
 Вы сте ближе Бога и чудесахъ!
Тишина е, игуманъ врои броянице.

КНЕЗЪ ЯНКО.

А броишъ ли све тако игумне?
 ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Броимъ, сынко, не престаемъ нигда!
 КНЕЗЪ ЯНКО.

Доиста се мислишъ наброити,
 Да ли ти се, оче, не додіе?
 А одъ тога
 Я быхъ воли садъ гривну орахахъ,
 Да е едномъ по нашки изброимъ,
 Но стотину тіехъ брояницахъ,
 Да пребирамъ прстима за файду.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Ты све, кнеже, на шалу окрећешъ!
 Да ну, оче, оно ка' уміешъ
 Исприча ни штогодъ аманати!
 Приђе но смо легли и заспали,
 Ко те ніе чуо ће говоришъ,
 Онај не зна, што у тебе спава!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Хоћу, браћо, то самъ и дошао!
 Я самъ многа зажега канѣла,
 На олтару црвѣ православне;

Па самъ сліепъ доша међу вама,
 Да поджежемъ колико узмогу,
 И вашъ огань свѣтый на олтару,
 На олтару цркве и поштѣня. —

*(Многій изъ гласа: збори, оче! сви ћемо слушати
 колико те годъ воля, ако ћешъ до поноћи.)*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

— Я имадемъ осамдесетъ лѣтахъ!
 Одъ како самъ очи изгубіо,
 Я самъ выше у царство духовахъ —
 И ако ми іошть тѣло, душу
 Задржае и кріе у себи,
 Како пламеньъ подземна пештера —
 Я самъ много обиша свѣта,
 Найсвѣтіе небесне храмове,
 Што е земля небу подигнула,
 Я самъ редомъ свакій полазіо,
 Насрка се дима съ жертвеникахъ!
 Пеня самъ се на свештену гору,
 Са кое е страшно предсказанъ,
 Свое судбе Єрусалимъ чуо —
 Разгледа самъ и све три пећине!
 Ђе се сунце христьянству родило,
 Ђе е небо ясли освештало,
 Ђе су цари небесномъ младенцу,
 Похитали съ даромъ поклонит' се; —
 Гледао самъ Гетсиманску башту!
 Оцрнѣну страшѣу и издаіомъ —
 Свету лампу, лудъ вѣтаръ угаси —
 Мы видимо на плоднимъ нывама,
 Ђе се грдно трнѣ разтићило, — †.

Храмъ Омаровъ ꙗе се повысіо,
 На свештеный основъ Соломоновъ —
 Ёе Софія за конюшку служи —
 Сміешна су свойства наше землѣ,
 Пунана е лудіехъ премѣнахъ —
 Природа се сваколика пита,
 Сунчаніемъ чистіемъ мліекомъ,
 У пламень се и оно претвара,
 Данасъ жеже, што ючеръ нывляше;
 Коліевке какве бы требале,
 Не имаду све наше ріеке,
 Видимо ли мы ова страшила,
 Ёе пустоше немилостно землю?
 Време земно и судбина людска —
 Два образа найвыше лудости —
 Безъ поредка найдубля наука
 Сна людскога, ꙗца аль очеви —
 Є ли ово причина управа,
 Коіой тайну постиѣ' неможемо? —
 Є л' истина, е ово овако?
 Ал' насъ очи собствене вараю?
 Иште свіетъ неко дѣйствіе —
 Дужность раѣа неко попеченѣ —
 Обрана е съ животомъ скопчана!
 Све природа снабдѣва оружѣмъ,
 Противъ неке необузне силе —
 Противъ нужде-противъ недовольства —
 Остро осѣ, одбраніе класѣ!
 Триѣ ружу, брати очупати;
 Зубовахъ е туште изострила!
 А роговахъ туште зашилѣла —
 Коре, — крила — и брзине ногахъ —

И ціели ови безпоредцы,
 По порядку некое слѣдую! —
 Надъ свомъ овомъ грдномъ мѣшавиномъ
 Опеть умна сила торжествуе!
 Непушта се, да в зло побѣди —
 Искру гаси — а змію у главу —
 Мужъ в браничъ жене и ѣтетета!
 Народъ браничъ цркве и племена —
 Честь в-слава-светиня народна!
 Пасъ *) свакои свое бreme носи —
 Нове нужде раѣу нове силе —
 Дѣйствія напрежу духове —
 Стѣсненія сламаю громове! —
 Ударъ наѣе искру у камену,
 Безъ нѣга бы у камъ очаяла —
 Страданѣ в крета добродѣтель —
 Прекалѣна искушенѣмъ душа,
 Рани тѣло огнѣмъ електризма —
 А надежда веже душу съ небомъ,
 Како луча са сунцемъ капљицу!
 Што в човѣкъ? а мора быт' човѣкъ —
 Тварца една, те в земля вара,
 А за нѣга, види, ніе земля —
 Є ли явѣ одъ сна смуѣеіе —
 Име честно, заслужили на нѣой,
 Онѣ в има рашта полазити,
 А безъ нѣга у што тада спада? —
 Поколѣнѣ за пѣсну створено!
 Виле ѣе се грабит' у вѣкове,
 Да вамъ вѣнце достойне саплету! —
 Вашѣ ѣе примѣръ учити пѣвача,

*) Поколѣнѣ

Како треба съ безсмертношћу зборит'
 Вамъ предстои преужасна борба,
 Племя ви се све одрекло себе,
 Те црноте работа Мамону!
 Паде на нѣм' клетва безчестія
 Што е Босна и по Арбаніе?
 Ваша браћа, одъ оца и майке!
 Сви у едно и доста работе
 Крстъ носити вама е суђено —
 Страшне борбе съ своимъ и съ туђиномъ!
 Тежакъ вѣнаць-аль е воће слатко
 Воскресеня не бива безъ смрти —
 Већъ васъ виђу подъ сѣйнимъ покровомъ —
 Честь-народность, ње е васкреснула,
 И ње олтарь на истокъ окренуть,
 Бе у нѣму чистый тамянь дими,
 Славно мрите, кадъ мриет' морате!
 Честь ранѣна жеже храбра прса,
 У нѣима іой нема болованя —
 Поруганый олтарь язичествомъ,
 На милость ње окренут' небеса! —

*Сви поспаше, а игуманъ сѣди узъ огань, брой броянице
 и сву ноћъ чита молитве међу нѣима. Зора е. Дижу
 се, припашую оружѣ, да крећу дома: чуде се гледаю-
 ћи старога игумана, ње сѣди узъ ватру, брой брояни-
 це и нешто у себи чита; а они, како се кои диже,
 тако му приступа и любви га у руку изъ уваженія,
 рашта ліпо и мудро звори.*

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

Ты ніеси сліепъ игумане,
 Кадъ си тако мударъ и паметанъ!

Будале су съ очима сліепе,
 Кое виде а залуду виде —
 Требаю имъ — за просте потребе
 Ка' осталой исто животиньи! — +.

СЕРДАРЬ ВУКОТА.

А мислишь ли сердаре Нѣгушкій,
 Да бы было оваквый съ очима?
 Пѣсна добра спава у сліепца —
 Погледъ смета мысли о ѣзыку;
 Мож' обисти кадь што хоѣшь причат'!
 Кадь причаню твоемѣ покаже се
 Стварь са свіемъ противна предъ очи,
 Сласть и силу изгуби причанъ,
 Умъ се смути а ѣзыкъ заплете,
 Чешѣ незнашь, што си хтіо реѣи!
 А сліепцу очи не сметаю,
 Но се држи све еднога пута,
 Ка' пянъ плота, када се прихвати:—

ВОЙВОДА БАТРИТЬ.

Да причамо снове при кретаню! —
 Я самъ сніо, што ніесамъ нигда,
 (мило ми є-за мое оружѣ:)
 Ноѣасъ на санъ Обилиѣъ пролеѣе,
 Преко равна поля Цетиньскога,
 На біела хата ка' на вилу,
 Охъ диванъ ли, Боже драгій бѣше! —

Послѣ тридесетѣ четрдесетѣ другихъ причай свое сно-
ве; свакій каза санъ еднакъ, да е Обилиѣа видіо као
и войвода Батриѣз; весели иду у цркву, да се заку-
ну сви на едно, да се колю съ домаћима Турцыма
— улазе у цркву; Вукъ Миѣуновиѣз размота шалъ са
главе па га пружу, те сви за нѣмъ рукама ухватише
и у коло стадоше.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Чуй Никола кнеже Дупіоскій!
И ты руку пружаешъ на клетву,
Ты си неякъ, знашъ ли, у Црмницу!
А Турцыма предъ кућомъ Црмница,
Криву клетву на домъ непонеси,
Ерѣ е мука съ Богомъ ратовати! —

КНЕЗЪ НИКОЛА.

Знай владыко и сви Црногорцы,
Я знамъ дивно, како ми е дома,
А ма имамъ триста Дупилянахъ,
Некъ ме изда свако, ка' и хоће,
Задаемъ ви Божю вѣру тврду,
Съ Турцыма се хоћемо поклати,
Ако ће намъ сѣме утріети!
Кадъ кровь проспемъ ради свое вѣре,
Не боимъ се клетве ни другога —
Како пушка пукне на Цетинъ,
Грохота ће бити на све стране,
Благо томе, кога срце служи,
И ко ніе сасма остарио,
Доста ће се посла нагледти! —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

*Издати се нећемо, ама треба, да се утврдимо клет-
вомъ; здравый е посао.*

*Вукъ Мићуновићъ: куни сердаре Вукота, ты е най-
болъ уміешъ, а мы ћемо сви викати: Аминъ.*

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

У паметъ се добро Црногорцы
(А ко чиня, быти ће најболый)
А ко изда онога те почне,
Свака му се сатварь скаменила!
Богъ великій и нѣгова сила,
У нбиву му сѣме скамению!
У жене му ђеце скамению!
Одъ нѣга се излегли губавцы,
Да ихъ народъ по прсту кажуе!
Трагъ се грдный нѣговъ ископао,
Како што е шаренимъ коньима! —
У кућу му пушке не висило,
Главе мушке, не копа одъ пушке!
Желѣла му кућа мушке главе!
Ко издао, браћо, те юнаке!
Кои почну на наше крвнике,
Спопада га брука Бранковића!
Часне посте за пса испостио! —
Гробъ се нѣговъ пропа' на та свіетъ,
Ко издао, браћо, те юнаке!
Не предава пунѣ ни проскуре,
Него пасю вѣру вѣровао! —
Крвлю му се прелили бадняцы,
Крвлю крсно име ославио!
Свою ђецу нань печену іо!

У поамный вѣтаръ ударіо,
 А у ликъ се манить обратио,
 Ко издао, браћо, те юнаке!
 Рѣа му се на домъ распртила,
 За нѣговимъ трагомъ покайнице
 Све кукале, довіекъ лагале!

*Сви изъ гласа вишу: Аминъ! излазе изъ цркве, и ото-
 ленъ свакій дома.*

*Бадный вече: владыки Дснло и игуманъ Стефанъ,
 свде кодъ огня, а ѣацы весели играю по кући и на-
 лажу бадняке.*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Есте ли ихъ ѣцо наложили,
 У пріекрсть, ка' треба метнули?

БАЦЫ.

Наложили ѣдо, ка' требуе,
 Пресули ихъ біеломъ шеницомъ,
 А залили црвеніемъ виномъ —

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Садъ ми дайте едну чашу вина,
 Ма доброга и чашу одъ оке,
 Да наздравимъ стараць, бадняцыма.

Даю му чашу вина, онъ наздрави бадняцыма и попи в.

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ. (чистеѣи брке.)

Богъ да прости весела праздника!
 Донесите, ѣцо, оне гусле,

Душа ми ихъ, ваистину, иште,
 Да пропоемъ одъ давно нѣсамъ,
 Не прими ми Боже за грехоту,
 Овако самъ старацъ научю (даю му ђацы гусле).

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ (пое).

Нема дана безъ очнога вида!
 Нити праве славе безъ Божиѣа!
 Славю самъ Божиѣъ у Витлеемъ —
 Славю га у Атонску гору —
 Славю га у свето Кіево —
 Ал' е ова слава одвоила,
 Са простотомъ и са веселошћу:
 Ватра плама болѣ него игда,
 Прострта е слама испредъ огня —
 Прекршѣени на огню бадняцы —
 Пушке пучу, врте се пецыва,
 Гусле гуде, а кола пѣваю,
 Съ унучаћу ђедови играю,
 По три паса врте се у коло,
 Све бы река едногодишници! —
 Све радошћу дивномъ наравнѣно;
 А што ми се найвыше допада,
 Што свачему треба наздравити!

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Среѣанъ ли си игумне Стефане,
 Како те е Богъ весела дао!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Младый сынко, лѣпый владыко!
 Само собомъ ноѣась е весело —

А душу самъ натоію капльомъ,
 Па се стара игра по врхъ вина
 Ка' блідый пламень по ракіи —
 То ми кадкадъ старцу буди кости,
 Спомене ихъ на младе године. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО

Лѣпше ствари нема на свіету,
 Него лице пуно веселости,
 Особено, ка' што є кодъ тебе,
 Са сребрномъ брадомъ до пояса,
 Са сребрномъ косомъ до пояса,
 А лице ти гладко и весело,
 То є управъ благословъ вышнѣга. —

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Я самъ проша сито и решето —
 Овай грднй свіетъ испытао —
 Отрови му чашу искапіо —
 Познао се съ гркіємъ животомъ
 Све што бѣва и што може бѣти,
 Мени ништа ніє непознато!
 Што годъ доѣ, я самъ му нареданъ —
 Зла подъ небомъ што су сваколика,
 Човѣку су прїя на землю —
 Ты си младъ іоштъ и невѣштъ владыко!
 Прве капль изъ чаше отрови,
 Найгрче су и найупорніє —
 О да знадешъ, што те іоште чека!
 Свѣтъ є овай тиранъ, тиранину —
 А камоли души благородной!

Онъ в составъ паклене неслоге —
 Унъ ратуе душа са тіеломъ,
 Унъ ратуе море съ бреговима,
 Унъ ратуе зима и топлина,
 Унъ ратую вѣтри съ вѣтровима,
 Унъ ратуе живина съ живиномъ,
 Унъ ратуе народъ са народомъ,
 Унъ ратуе човѣкъ са човѣкомъ,
 Унъ ратую дневи са ноѣима,
 Унъ ратую дуси съ небесима;
 Тѣло стѣнѣ подѣ силомъ душевномъ,
 Колеба се душа у тіелу —
 Море стѣнѣ подѣ силомъ небесномъ,
 Колеблю се у мору небеса —
 Волна волну ужасно попире,
 О бриегъ се ломе оба двіе —
 Нико среѣанъ, а нико доволянъ —
 Нико миранъ а нико спокоянъ —
 Све се човѣкъ брука са човѣкомъ,
 — Гледа маймунъ себе у зрцало —

ВДАДЫКА ДАНИЛО.

Добра ватра, а іоштѣ болѣ вино,
 Мало си се ѣдо угріаю,
 Па пречишѣашъ свіетъ на решето!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Бе си быо данасъ аманати,
 Те си дома тако поздно доша?
 Стоя у ловъ толико ніеси,
 Раніе си свагда доходію,

И ќе су ти тѣлохранители?
 Два Новака и баряктаръ Пима! (Едно Веле-
 стовацъ а друго Дупиљанинъ)
 Не быо ихъ пуштават' одъ себе,
 Быо дозват' докъ ти Божиѣ проѣ,
 Два три сына старога Мартина,
 Ере ти се я све боимъ сынко,
 Да ќе Турцы тебе изгубити;
 Двадестъ тридесет да ноѣасъ ударе,
 Како ти се куѣа осамила,
 Што бы шѣели, то бы учинили!

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Небой ми се, ако Богда, ѣедо!
 Не мисли се о томе Турцыма,
 Зле су мисли и на нѣихъ нападе. —
 Па и да бы дошли и стотина,
 Имамъ овде десетакъ ѣачади,
 У куѣу се бысмо затворили,
 Мы се били, а ты бы намъ пѣва!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Одъ те пѣсне, Боже ме сахрани!
 Тежа бы ми была но плаканѣ —
 Плаканѣ е пѣсна са сузама —

*Иду да спаваю; дижу се иредъ зору и иду у цркву;
 свршила се летурѣја; излазе.*

Ѣаче прича игуману тефану иредъ црквомъ.

БАЧЕ.

Слушай, ѣедо! да ти нешто кажемъ:
 Кадъ су прва звона зазвонила,

Дига' самъ се, да идемъ у цркву,
 Али єку нечесову чуемъ,
 Те я стрчи брже на край поля,
 И ако є лієпо врієме,
 Митляхъ скаче, вода у понору,
 Кадъ присѣдохъ мало у край поля,
 Али ніє оно, што я мишляхъ,
 Но то брдо на край поля єчи,
 Како да ће прснут' у облаке,
 Пушке грме небеса се ломе!
 Фиска стои младе убойнике,
 Те я брже болѣ, преко поля,
 Када дођи при Бинову брду,
 Ал' у брдо нигђе ништа нема,
 Но се негђе бой крвавый біє,
 Па одзивомъ брдо узєчало.

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Муч' будало! да ли Божићъ ніє?
 Већъ є трое пояло пѣвацахъ,
 Сада пушке найвише пуцаю,
 А то брдо ка' шупля тиквина,
 Па гласове хвата одъ свакуда,
 Већъ за друго и нетреба ништа
 Но понавля оно, што ће чує,
 Као єдна прекоморска тица: —

БАЧЕ.

Ніє ђедо, тако ми рождества!
 Но некакавъ поколь те великій,
 Одъ милине уру самъ слушао:

Димъ е црний лега' надъ Баице,
Ка' найгушкій облакъ о есени!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Хайд' отоленъ, што коешта дробитъ!
Димъ на Божићъ, великога чуда!
Како ће се свенародна жертва,
Безъ облакахъ дима учинити?

*Чуе се грмљава пушакахъ низъ полъ, пояха владыка
Данило хата, и изиде у полъ, кадъ ето низъ полъ
иетъ шестъ стотинахъ модихъ, онъ потрчи коня и брже
болъ дође међу њи; они се сви око њѣга у коло окупи.
Видећи владыка петъ Мартиновићахъ, Вука Борило-
вића и три свое слуге све краве, поче ихъ запито-
вати.*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Причайте ми, што е тамо было,
Аль сте вуцы, али сте лисице?

ВОЙВОДА БАТРИЋЪ.

Весели су гласи господаре,
Кланямо се Богу и Божићу!
Найприђе ти Божићъ честитамо!
Честитамо Божићъ Гори Црной,
Мы петъ братахъ петъ Мартиновићахъ,
И три твое слуге найвѣрнѣ
Са соколомъ Бориловићъ Вукомъ,
Покласмо се синоћъ са Турцыма,
У помоћъ намъ, когодъ чу, притече,
Сакупи се войске као воде
И што ћу ти дульити причанъ,

Колико е равнога Цетиня,
 Не утече ока ни свѣдока,
 Ни да каже, како имъ е было,
 Те подъ саблю свою не метнусмо,
 Кои ни се неће покрстити;
 Кои ли се поклони Божију,
 Прекрсти се крстомъ христьянскимъ,
 Узесмо га за своего брата —
 Куће Турске огнѣмъ изгорѣсмо!
 Да се незна ни стана ни трага,
 Одъ невѣрна домаћега врага —
 Изъ Цетиня у Беклићъ пођосмо,
 Беклићки се разбѣжаше Турцы,
 Мало кога одъ нѣхъ посѣкосмо,
 Ма нѣхове куће попалисмо,
 Одъ мечета и Турске џаміе
 Направисмо проклету гомилу,
 Нека стои за уклонъ народу. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Благо мени, мои соколови!
 Благо мени, юначка свободо!
 Ютросъ си ми дивно воскреснула,
 Изъ гробовахъ, нашѣхъ ѣдовахъ! —

*Скида се съ коня владыка, те грли и целива юна-
 ке, кои су почели бой съ Турцыма, и тако иду низъ
 полъ пѣвајући и пушкама веселѣ чинећи; када дођоше
 близу цркве, али е игуманъ Стефанъ предъ црквомъ
 и јоштѣ еданъ калуђеръ, кои држаше светый путиръ
 у руке.*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Я не видимъ, него чуемъ доста,
 Хайте, браћо, те се причешћуйте,

Безъ приправе и безъ исповѣсти,

А я мичемъ све на мою душу. —

Приступаю и причешкую се, кои небуше руча, пошто се причестише, наврѣше пецьва и почеше коло водити — а владыка улѣзе у куѣу и уведе са собомъ петъ Мартиновиѣхъ, Вука Бориловиѣа, и три нѣгове слуге за нѣма улѣгоше.*

Пеку се пецьва, играю се момчадъ сваке игре и коло пое.

КОЛО.

Бѣше облакъ сунце ухватіо! —

Бѣше гору тама притиснула! —

Предъ олтаромъ плакаше канѣело! —

На гусле се струне покидале!

Сакриле се виле у пештере,

Бояху се сунца и мѣсеца!

Бѣху мушка прса охладнѣла,

А у нѣма умрла свобода;

Ка' кадъ зраке умру на планину,

Кадъ утоне сунце у пучину!

Боже драгій свѣтла цраздника!

Како су се душе праѣедовске,

Надъ Цетинѣмъ данасъ узвіяле,

Играю се на біела ята —

Како ята дивнихъ лабудовахъ,

Кадъ се небомъ ведріемъ играю,

Надъ образомъ свѣтла ѣзера —

Соколови петъ Мартиновиѣахъ!

Кое една прса задоише,

А однѣха една колѣевка,

Два Новака съ баряктаромъ Пимомъ!

И витеже Бориловићъ Вуче!
 Кои првый удристе на Турке,
 Ко уміе вама сплести вѣнце?
 Споменикъ в вашегѧ юнаштва
 Гора Црна и нѣна свобода! —

*Излази игуманъ Стефанъ међу народъ и носе за нимъ
 два момка међу собомъ одну синію и на нѣой двадестъ
 окахъ шенице варене, изміешате зрнима шитанима,
 налите добро виномъ и медомъ; народъ се чуди нѣгову
 послу и савъ се окупи около нѣга, да гледаю, што хоће
 да ради; момцы поставише колыво на средъ великога
 гувна; а игуманъ поче говорити.*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Чуй народе, сви скините капе!
 Хоћу споменъ да чинимъ душама
 Витезовахъ нашега народа,
 Данасъ ће имъ наймилие быти —
 Одъ Косова нигда као данасъ —

(Свакъ скида капу и сміюсе).

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ (чита на изусть).

Вѣрне слуге помяни господи!
 Владоце ма твое робове —
 Непобѣдногъ младога Душана!
 Обилића, Кастриота Бура!
 Зриновића, Ивана, Милана!
 Страхинића, Релю Крилатога!
 Црновиће, Ива и Уроша!
 Цмилянића, Войводу Момчила!
 Янковића, деветъ Юговићахъ,

И Новака поради халака! —
 И остале наше витезове —
 На небу имъ душе царовале,
 Ка' имъ име на земљи царуе. —

*Изѣдоше оно колыво, ручише, и свако дома одлази
 Ново лѣто; изишли изъ цркве, свѣде узъ огань па се
 нешто игуманъ замислио.*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Нешто си се замислио ђедо!
 Али ти се дриемат' почело.

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Не дриема, него нешто мислимъ,
 Па се чудимъ, за нову годину,
 Што е данасъ ошѣла людима?
 Рашта нѣ съ почеткомъ пролѣћа,
 Кадъ се сунце са юга поврати,
 И кадъ почну дневи напредоват',
 Кадъ се земля обуче зеленою,
 И стварь свака кадъ на нѣой добые,
 Новый животъ и видъ сасвимъ новый. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Све едначо, тада али данасъ,
 Вриеме ђе своимъ токомъ ходит'! —
 А ово су стари уредили.

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Ко е, да е нѣе угодіо. —

*(Улази едно момче кз њима, целива владыку у руку,
 па игумна Стефана).*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Што е момче, одкуда си сада?
Еда ћешъ ни што добро причати?

МОМЧЕ.

Я самъ улакъ одъ Ріеке сада!
Сердаръ Янко посла ме до тебе,
Да ти причамъ, што е кодъ насъ было.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Причай синко, што найбрже можешъ!

МОМЧЕ.

Како чусмо за бой на Цетиню,
Да на главу погибоше Турцы,
Сердаръ Янко одмаха одправи
Два момчета Ріечкимъ Турцыма:
Ко не мисли на Коранъ плюнути,
Нека бѣжи главомъ безъ обзира;
Турцы момчадь кодъ себе примами,
И обое на Ободъ обѣси,
У то сердаръ поклич' низъ нахию!
Свакъ потрчи къ Ріечкоме граду,
Аль залуду сви утекли Турцы,
У лаѣама путь біела Скадра,
Само Богданъ, што е похитао,
Те убіо Ріечкогъ кадію;
Шѣаше доћи сердаръ съ главарима,
Да ти прича све, како е было,
Но немаше када оставити
Разураю града Ободника,

И све Турске куле и цамию,
Да нашъ пазаръ не смрди некршћу. —

*Прекланя се улакз, целива опетз владыку у руку и
меће му књигу на skutz и одлази.*

*Владыка Данило зове ђаче, да прочита ону књигу, да
е чуе и игуманз Стефанз. Ваче узима књигу.*

(чита.)

Кнезъ Никола и сви Дупиляни,
Поздравлямо нашега владыку!
Пишемо ти, што е кодъ насъ было:
Како чусмо, што бы на Цетиню,
Покласмо се съ нашимъ Турцыма,
Данъ и ноћ е покланъ траяло,
Бѣше пуна Црмница Туракахъ,
Десечара, аге, изѣлице;
Мало ко намъ у помоћи дође,
И мы смо ти грдно изгинули,
Половина у бой погибосмо! —
Нестало е гробля око цркве,
По шестину у еданъ копамо!
По Црмницы Турке изсѣкосмо,
И градъ Бесацъ съ земљомъ изравнисмо,
Садъ ти нема у нашу нахию,
Обилѣжя одъ Турскога уха,
До трупине, али развалине.

Владыка Данило плаче, а игуманз се Стефанз сме.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Ты, игумне, не разумѣ писмо!
А бы и ты на нѣмъ проплакао,
По шестину у едно копаю!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Разумѣхъ га, аль плакат' не могу,

Да уміемъ плакат' одъ радости!

Быхъ плакао слађе него игда —

Аль кодъ мене када пое душа,

Сузе ми се смрзну од радости. —

*(Біе неко у врата одъ куине да ихъ сломи; мисле,
да е лудъ.)*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Помоз' Боже и малый Божићу!

Кадъ е радость са свакоє стране,

Некъ улѣзе и та лудый къ нама,

Да намъ кућу напуни смієха!

*(Отвараю ђацы врата, кадъ ево Вукъ Мандушичъ, намри-
чио се, и црни му брци пали на изломѣне токе,
цефердаръ пребѣз носи у руке, и свда кодъ огня
савъ кравъ, никоме ни помоз' — Богъ. Зачуде се, кадъ
га онаквога виде).*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Што е Вуче? грдно ли изгледашъ!

Вићу, да си съ краве поляне,

Газіо си негђе ватру живу,

И Богъ знаде до тебе самога,

Е ли ико ту живъ претекао!

Еръ безъ муке непрскаю токе —

Ни се ломе такви цефердари,

Те с' одъ витке жице саковани. —

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ *(мрко прича).*

На Шћепанданъ дође ми одива,

Изъ Штитарахъ лѣтосъ поведена,

И каза ми: „Ево харачліе“!
 У Штитаре, да купе хараче;
 Те я скупи педесетъ момчади,
 И западни съ нѣма подъ Штитаре, (село)
 Да посвѣчемъ Турке изблице;
 Пучу пушке Лѣшанскомъ нахіомъ,
 Мислимъ иду Турцы у хараче,
 Па на раю страву удараю;
 Кадъ бой чуемъ у Прогоновиће, (село)
 Те я потец' са ономъ дружиномъ;
 А кадъ тамо, мука и неволя!
 Ударило двѣста харачліяхъ,
 Потурице люта Арнаута
 На крваву Радуну кулу,
 Самъ се Радунъ у кулу нагнао,
 И съ нѣмъ жена нѣгова Любица;
 Жена млада, ама соко сивый,
 Пуни пушке своме господару,
 Радунъ гаѣа съ прозора одъ куле,
 Седмину е на оборъ убіо,
 Но му дошла бѣше погибія,
 Турцы бѣху сламу и сіено
 Око бѣле куле наніели,
 Па зажегли са свакоє стране,
 Пламъ се дига бѣше у небеса
 И кулу му бѣше дохватіо,
 А онъ гаѣа пушкомъ, непрестае;
 Попієва танко гласовито:
 Припієва бая и Новака!
 Припієва Драшка и Вукоту!
 И два Вука одъ села Трнѣинахъ,
 Марковића — и Томановића!

А кликуе и живе и мртве,
 Види страшну уру предъ очима! —
 Нама жива срца попуцаше,
 Потрчасмо кули Радуновой,
 Око нѣ се покласмо съ Турцыма,
 Избависмо изъ куле Радуна,
 Ма изгоре ояѣла кула!
 Гоштъ намъ ѣко у помоѣ прискочи,
 Те одъ куле поѣрасмо Турке,
 До Кокотахъ више Лѣшкополя, (села)
 Осамдесетъ и три посѣкосмо,
 И у бою кодъ біеле куле,
 Олова ми токе изломише!
 А у раздвой боя крвавога,
 Найпотоня, коя пуче-Турска,
 Цефердара држахъ предъ очима,
 Престриже га, остала му пуста! (плаче)
 По ремику ка' да трска бѣше!
 Выше жалимъ пуста цефердара,
 Но да ми в руку окинула! —
 Жа' ми га в ка' еднога сына —
 Жа' ми га в ка' брата роднога —
 Ере бѣше пушка мимо пушке,
 Среѣанъ бѣше, — а убитъ бѣше —
 Око нѣга руке не превіяхъ,
 Свагда бѣше као огледало,
 У хиляду другіехъ пушакахъ,
 Познати га шѣаше када пукне;
 Па самъ доша до тебе владыко!
 На мору в одъ свашта майсторахъ,
 Бы л' ми могли пушку прековати?

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Мркій Вуче, подигни бркове!
 Да ти виђу токе на прсима,
 Да преброимъ зрна одъ пушакахъ,
 Колика ти токе изломише,
 Мртву главу не диже изъ гроба!
 Ни прекова бистра цефердара!
 Здраво твоя глава на рамена!
 Ты ћешъ пушку другу набавити,
 А у руке Мандушића Вука,
 Быће свака пушка убоита!

*(Владыка устаде и даде Мандушићу изъ одаб свое
 еданъ добаръ цефердаръ).*

ГГ. ПРЕНУМЕРАНТИ.

БЕОГРАДЪ.

Уписани кодъ браће Протића.

ГГ. Константинъ архимандритъ Манастира Раче, Никодимъ архимандритъ манастира Ђурђеви стубова, Никола Васићъ свештеникъ и членъ шабачке конзисторіе, Алекса Илићъ свештеникъ и писаръ конзисторіе београдске, Иванъ свештеникъ изъ Винче, Василие Гойћъ свештеникъ у манастиру Рачи, Максимъ ђаконъ манастира Раче, Аврамъ Петровићъ, Светозаръ Миловићъ правникъ, Стоянъ Поповићъ преписчикъ конзисторіе београдске, Јованъ Бошковићъ берберинъ, Тома Поповићъ учитель пожешки, Стефанъ Миладиновићъ свршавајући богословъ, Мияило Спасићъ Јорганџија, Милошъ Велимировићъ богословъ..... Свега 15 књига.

Г. Никола Јовановићъ ученикъ VI. раз. гимназіе беогр. 1 к.

Уписани кодъ Бремје О. Караџића.

ГГ. Гуша Николићъ, Јованъ Ш. Марковићъ, Сима Јовановићъ Племићъ, Никола Д. Прапорчетовићъ, Никола Вулковићъ, Јованъ Комадинићъ, Срећко В. Димитријевићъ, Мияило Арсенијевићъ, за кћеръ Хрисанту ученицу више школе, Периклесъ Балзанеловићъ родомъ изъ Цариграда калѣа трговачки, Стеванъ Живковићъ дуванџија, Никола Недельковићъ судія варошкогъ суда, Тодоръ Стефановићъ калѣа пушкарски, Вучко Анђелковићъ трговацъ, Мияило М. Борђевићъ, калѣа трговачки Андрија Андревићъ, Михаилъ Б. Келешевићъ, Јованъ Х. Д. Рошу, Димитрије С. Николићъ, Радованъ Петровићъ трговацъ, Јованъ Лабораторацъ, капларъ II. польске батеріе, Тодоръ Петровићъ терзія, Иванъ Богдановићъ, Јованъ Богдановићъ, Алекса I. Миовићъ калѣа трговачки, Светозаръ М. Радовановићъ писаръ II. управительства вароши Београда, Обренъ И. Мићићъ писаръ управительства вароши Београда, Петаръ Арсовићъ архиваръ..... Свега 27 књига.

Уписани кодъ г. Ђуре Ђурића.

ГГ. Боголюбъ Спѣтиви пр. б. ђумр., Буро Ђурићъ, Стеванъ Радойковићъ..... Свега 3 књиге.

КРУШЕВАЦЪ

Уписани кодъ Димитрија Јовановића писара суда овштине крушевачке.

ГГ. Миюшко Бушетићъ писаръ среза крушевачкогъ, Станко Мутавџићъ бивши срезки начальникъ, Гаврило Урошевићъ II. пи-

саръ начальничества, Стеванъ Петровићъ свештеникъ, Петаръ Јовановићъ парохъ майдевски, Стефанъ Ифрошанацъ помоћникъ кметовски за сына Тому, Димитрије Динићъ помоћникъ кметовски, Коста И. Динићъ практикантъ начальничества, Милошъ Кралъвачки привремени правозаступникъ за сына Петра, Стоянъ Васиљевићъ практикантъ начальничеств. окружія алексиначкогъ, Светоликъ И. Тодоровићъ практ. суда окружія круш ... Свега 10 кн.

КНЯЖЕВАЦЪ.

Скупіо Јованъ Миликевићъ ађутантъ I. баталіона княжевачкогъ.

ГГ. Атанасіе Пантелићъ руковођа, Јоанићіе Стефановићъ, телеграфиста, Павле Кочеляцъ Секретаръ начальничества окрж., Др. Мачай окружни, Коста Јовановићъ начальникъ ср, сврљичкогъ, Гавра Аничићъ трговацъ, Стеванъ А. Костићъ писаръ срезки, Стеванъ Максимовићъ пис. суда, Сава Борђевићъ офиц. Свега 9 кн.

КОЖЕТИНЪ окр. крушевачкогъ.

Уписани кодъ Луке Поповића учителя школе кожжетинске.

ГГ. Никола В. Павловићъ, наместникъ жупскій за сына Светозара ученика IV. разреда гимназіе крагуевачке, Яковъ Петровићъ главный кметъ общине кожжетинске, Јованъ Поповићъ, трговацъ изъ Кожетина, Милунъ Минићъ трговацъ изъ Кожетина, Стефанъ Петровићъ изъ Кожетина трговацъ, Јанићіе Николићъ трговацъ изъ Кожет., Петаръ Кляићъ трг. изъ Кожет., Павле Поповићъ ађутантъ народне войске, Миланъ Урошевићъ послужитель школе кожжетинске, Ђла удова почившегъ Милисава Милосављевића бивш. торговца изъ Кожетина за сынове Николу, Михаила и Миладина ученике..... Свега 13 кнѣга.

КАРЛОВО кодъ Кикинде (БЕОДРА).

Скупіо г. Јованъ П. Бешлинъ.

ГГ. Василіе Кадићъ соврш. богословъ и учитель мѣстн., Рада Поповъ црквени таторъ за унука Алексу и Милана, Мита Петровићъ мл. таторъ, Аѣа Ђуричинъ, Берасимъ Поповъ, Вита Бешлинъ, Гига Ковачевићъ, Јова Ковачевићъ за унука Живоина, Вита Поповъ общт. стареш., Јосимъ Поповъ за сына Петра Алекса Тединъ, благаиницъ, Ниѣа Поповъ мѣстни кнезь..... Св. 12 кнѣ.
Г. Илія Чолановићъ изъ Аустріе 1 кнѣгу.

БЕРЛИНЪ.

ГГ. Стеванъ Поповићъ слушатель филозофіе, Вукашинъ Петровићъ слушатель права..... 2 кнѣге.

ЛЮБОВИЦА.

Скупіо Миѣа Поповићъ учитель школе любвицке.

ГГ. Борђе Марковићъ начальникъ среза азбуковачкогъ за сына Перишу, Милое Росићъ писаръ среза азбук., Станко Станое-

виѣ практ. ср. азбуков., Крста М. Ст. П. Протиѣ Т. наместникѣ
среза азбуковачкогѣ Борѣе Григоріевиѣ ѣумрукціа ср. азбуков.,
Бѣшко Гачиѣ писарѣ суда обштинскогѣ, Танасіе Букиѣ тргов.,
Крестанѣ Букиѣ трговацѣ, Танасіе Янковиѣ кметѣ Д. Буковца,
Сима Тришиѣ пис. суда обш. орав. и чет. воени.....Св. 10. кн.

МОНАСТІРЪ БЛАГОВѢШТЕНІЯ.

Скупіо Сима Глишиѣ ѣакѣ благовѣштенскій

ГГ. Василіе архимандритѣ благовѣштенскій, Іосифѣ настоя-
тель волявачкій, Пайсіе еромонахѣ благовѣштенскій, Петар Бори-
савлѣвиѣ офицерѣ барутане, Стоядинѣ Катиѣ капетанѣ барута-
не, Іованѣ Мишковиѣ офицерѣ барутане Гаврилѣ еромонак и и-
кономѣ волявачкій, Герасимѣ ѣаконѣ благовѣштенски Елисіе Г. у-
правитель барутане, за сина Любомира, Васа наредникѣ барутане,
Михаилѣ Трифуновиѣ капетанѣ барутана за кѣерѣ свою Соку уче-
ницу III. женске школе, Димитріе Лазаревиѣ арендаторѣ прави-
телствене барутане за сина Николу, Адемшіе Марковиѣ трговацѣ
Іованѣ Симиѣ поднаредникѣ шумански, атара Блазнаве, Лука
Антоніевиѣ за сина Стефана, Іовица Перишинѣ за сина Пантелію,
Лука Шевиѣ за сина Миливоя, Миливое Чолиѣ за синовца Да-
мяна, Петарѣ Вукаиловиѣ меанціа блазнавски, Радованѣ Прокиѣ
за брата Іована, Радое Николиѣ командирѣ народне войске сре-
за качерскогѣ, Радованѣ Шевиѣ кметѣ блазнавски, Бурѣе Цвет-
ковиѣ самоукѣ и стражарѣ при барутани благовѣштенской, Дена
Іовановиѣ шумарѣ волявачки. Свега 24 кнѣига.

НЕГОТИНА.

Скупіо г. Лазарѣ Франковиѣ.

ГГ. Младенѣ Илиѣ поручикѣ коняничкій 2 кнѣ. Глигоріе
Трпковиѣ инжинирѣ окрж. краинскогѣ, Васа Божиѣ помоѣникѣ
началничества окр. краинскогѣ, Владимирѣ Савиѣ казначей нач.
окр. краинскогѣ, Коста Ромиѣ писарѣ I. класе началн. окр. кра-
инскогѣ, Светозарѣ М. Вучиѣевиѣ за брата свогѣ, Петарѣ М. Ву-
чиѣевиѣ практикантѣ нач. окр. краинскогѣ, Михаилѣ Лазаревиѣ
председ. обшт. суда неготинскогѣ 2 кнѣиге, Светозарѣ Крапчевиѣ
ученикѣ III. разр. основне школе.....Свега 10 кнѣ.

ПАРАѢИНЪ.

Скупіо г. Борѣе Ётковиѣ поштарѣ параѣински.

ГГ. Борѣе Ётковиѣ поштарѣ параѣински, Миланѣ Младено-
виѣ практ. ср. параѣинскогѣ, Светозарѣ Ёлиѣ практикантѣ ср
параѣинскогѣ, Лазарѣ Стойковиѣ вечбачѣ канц. ср. параѣинскогѣ
Лазарѣ Димовиѣ трговацѣ, Алекса Лазаревиѣ брзоявникѣ, Коста
и Борѣе браѣа Димовиѣи трговци, Стеванѣ Милошевиѣ за сына
Димитріа.....Свега 8 кнѣига.

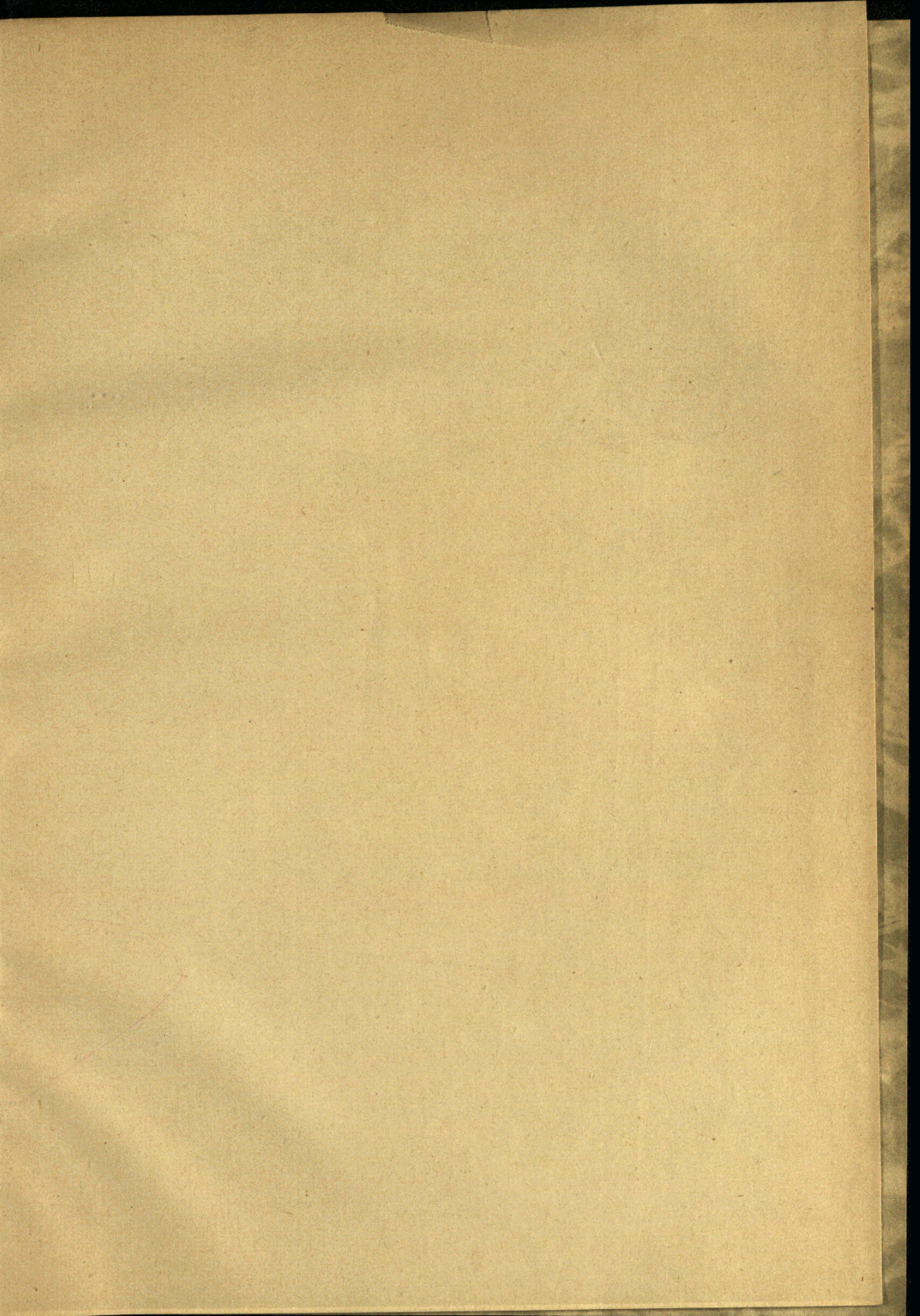
ЁЖЕВИЦА окр. чачанскогѣ.

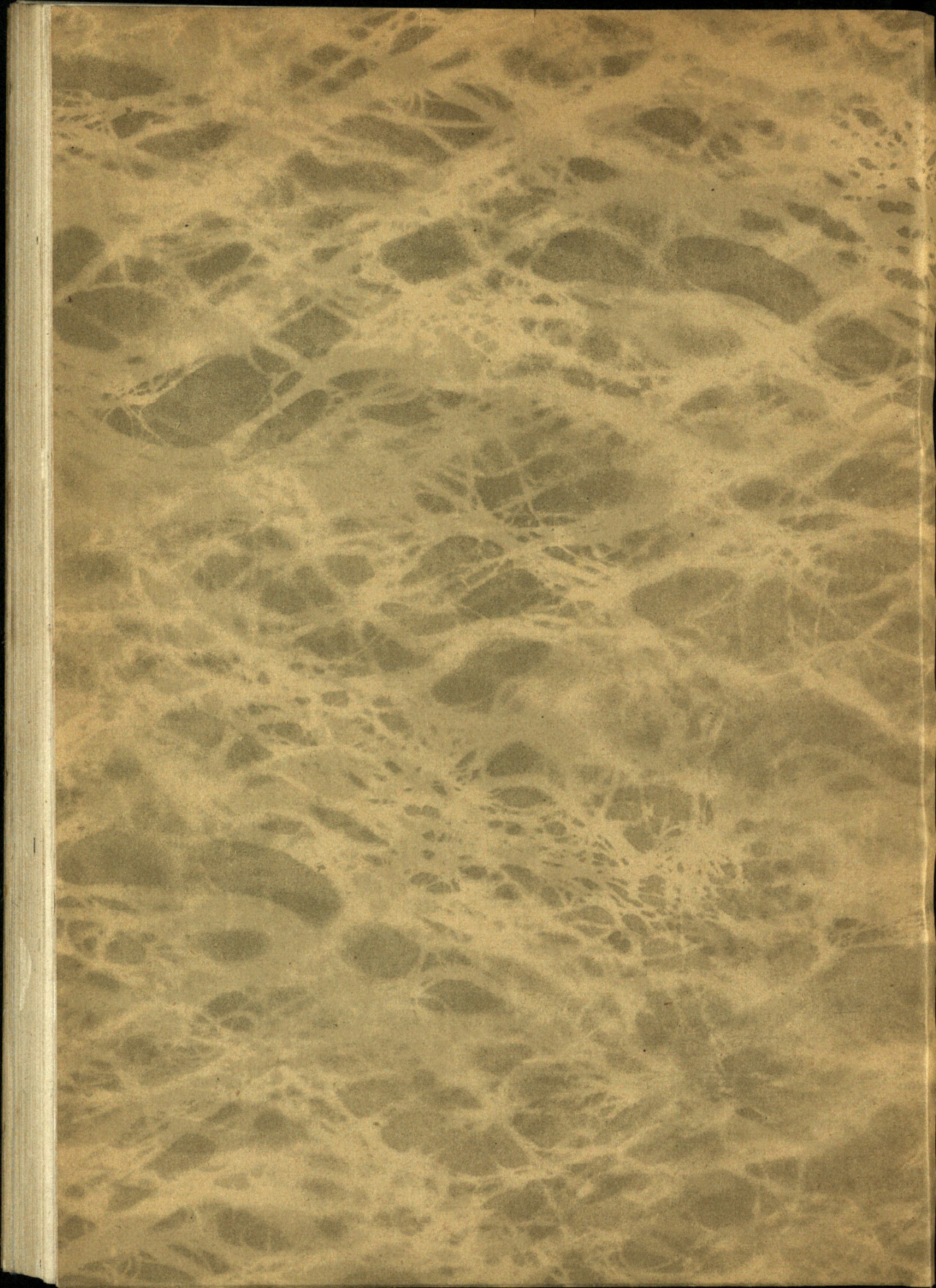
Уписани кодѣ Радослава Майсторовиѣа учителя ѣжевачкогѣ.

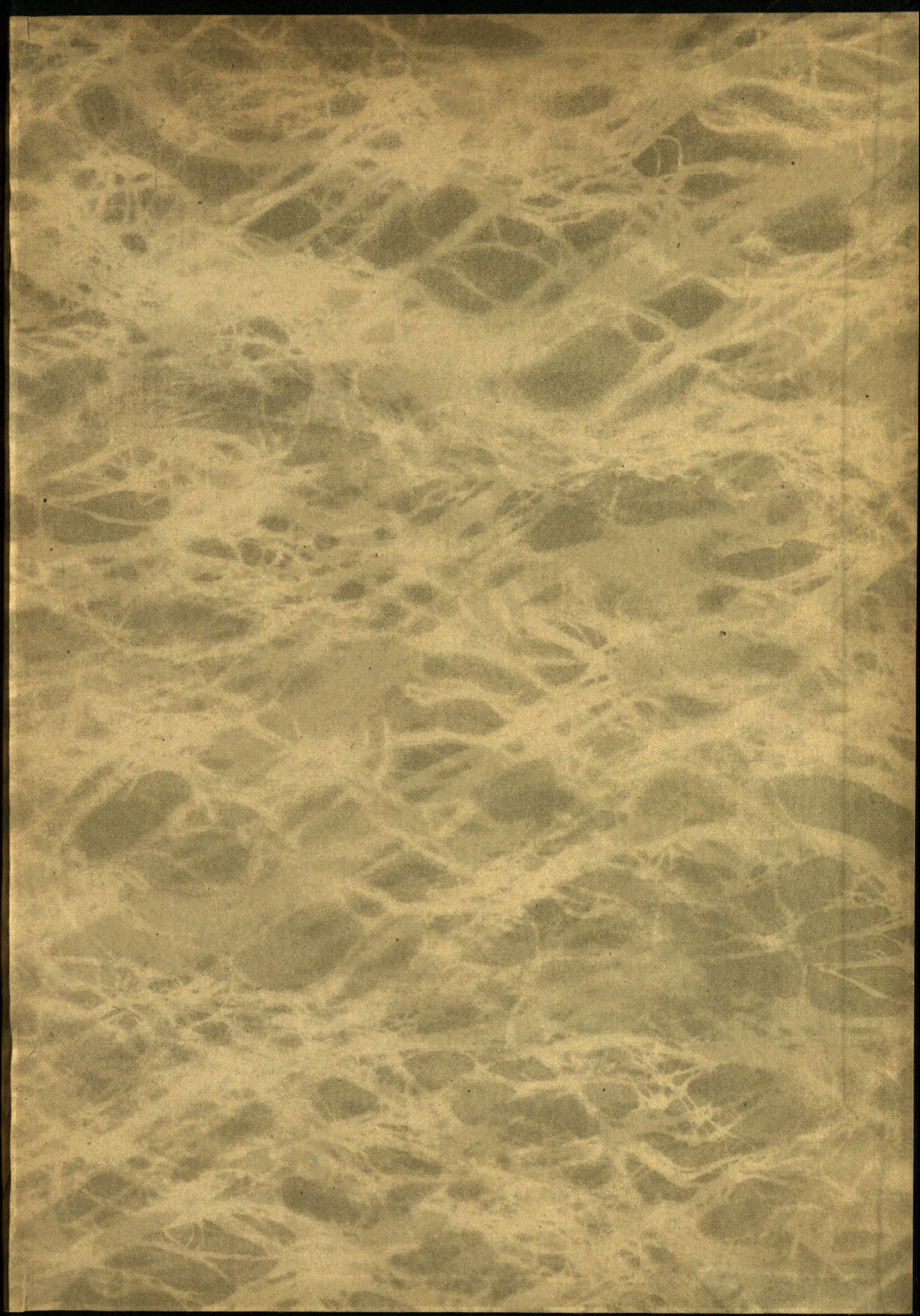
ГГ. Симеонѣ Поповиѣ парохѣ баньичкій, Радославѣ Май-
сторовиѣ учитель ѣжевачкій, Никола Симиѣ учитель лазачкій,
Милованѣ Миловиѣ землѣдѣлацѣ изѣ Липнице; ученици I. разреда:
Владимирѣ Вуиновиѣ, Виѣентіе Ётковиѣ, Миладинѣ Ётковиѣ,
Милошѣ Плазиниѣ, Петарѣ Киѣановиѣ; ученици II. разреда: Мир-
ко Киѣановиѣ, Милосавѣ Филиповиѣ, Светиславѣ Радовано-
виѣ.....Свега 12 кнѣига.

БУПРІЯ.

Скупіо Г. М. Димитріевиѣ поштарѣ.....Свега 11. кнѣ.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P₁₉ Cp III 318.1